

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

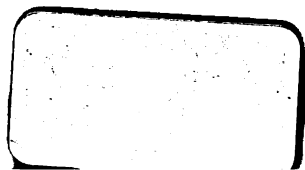
Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

CJ 50 [Ere]

300036122H

Digitized by Google

EREX SAGA

EFTER HANDSKRIFTERNA UTGIFVEN

AF

GUSTAF CEDERSCHIÖLD.

KÖPENHAMN.

S. L. MÖLLERS BOKTRYCKERI.

1880.

Inledning.

Den lilla saga, hvilken här för första gången utgifves¹⁾, tillhör sannolikt det antal utländska riddaredikter, som under konung Håkan Håkanssons regerings-tid (1217 – 1263) införlifvades med den norska literaturen. Sverres sonson hade i allmänhet lugnare tider och mera obestridd makt inom landet, än hans företrädare haft; han sökte ock genom att sätta sig i förbindelse med främmande hof och i någon mån antaga deras seder (framför alt den högtidliga kröningen) öka kronans glans i sine undersåtars ögon. Dessa omständigheter i förening med konungens egen smak för läsning²⁾ måste hafva synnerligen befordrat öfersättandet (eller snarare bearbetandet) af sådana skaldeverk, som på den tiden voro mest omtykta i de af Europas kulturländer, med hvilka Norge underhöll fredliga förbindelser. Men i dessa stater värderades nästan uteslutande den franska riddaredikten -- liksom

¹⁾ Smärre stycken af texten äro frykta i E. Kölbings förtjänstfulla uppsats *Die nordische Erex saga und ihre Quelle* intagen i *Germania, neue Reihe IV* (1871), pagg. 381—414. — Då i nämnda stycken felläningar eller tryckfel förekomma, har på motsvarande ställen i vår text ingen anmärkning därom blifvit gjord.

²⁾ Härom vittnar i synnerhet berättelsen om hans sista sjukdom, *Konunga sögur* (utg. af Unger, Christiania 1873), pagg. 479, 480.

ock i öfrigt chevaleriets idéer från Frankrike kraftigt utbredd sig samt till och med i Norden vunnit något insteg. Vi ega också bestämda intyg af fornskrifterna själfva, att konung Håkan låtit öfversätta så väl de »lais» (strengleikar), man tillskrifver Marie de France, som sagorna om Tristram och Isond, om Elis och Rosamunda, om den förtrollade manteln vid Artus hof (Möttuls saga) och om Ivein (Ivent).

De båda sistnämnda jämte Parcevals saga med den dithörande Valvens påttr samt denna Erex saga tillhöra den krets af vidunderliga berättelser om konung Artus och riddarne vid hans runda bord, som de nordfranske skalderna lånat från den bretonska literaturen och efter sin tids och sitt folks smak omgestaltat. Särdeles berömd för sådana omdiktningar blef Chrestiens de Troyes (död omkring år 1195), liksom han också därigenom för den nordiska literaturhistorien blifvit af vigt, att det var hans episka dikter »Li chevaliers au lyon» (= Ivents saga, Ivan lejonriddaren i Eufemiavisorna), »Erec et Enide» (= Erex saga), »Li conte del Graal» (= Parcevals saga och Valvens påttr), som företrädesvis införts till Norden; ja, må hända tillhör honom äfven den lilla fabliau »Li Mantels», hvilken synes vara den berättelse af Artus-cykeln, som tidigast öfverflyttats till norskan¹⁾.

Hvad särskildt angår »Erec et Enide»²⁾, utgör

¹⁾ Jfr. Versions nordiques du fabliau français »le Mantel Maillaillé» (Lund 1877), pagg. 93—95.

²⁾ Huruvida den bretonska (eller wales'ska) dikt, som utgjort källan till Chrestiens' poëm, ännu är bevarad, är mig obekant. Det af Lady Guest (The Mabinogion, from the welsh of the Llyfr Coch o Hergest — —, Second Edition, London 1877, pagg. 141—184) öfversatta stycket »Geraint the son of Erbin», hvars innehåll tämligen öfverensstämmer med den franska dikten, lär ej kunna göra anspråk på hög ålder.

denna, som bekant, ett slags motstycke till «Li chevaliers au lyon» och har i likhet med den senare blifvit på tyska omdiktad af den berömde skalden Hartmann von der Aue. I sin «Erec und Enite», som skall vara författad mot slutet af 1180-talet, har Hartmann väl i allmänhet troget följt sitt original, men tillåtit sig åtskilliga ändringar, beroende af hans poetiska takt, af sträfvan att inlägga mera känsla i framställningen eller att förklara det osannolika¹).

Vill man åter jämföra den nordiska bearbetningen med Chrestiens' dikt²), så måste man först taga hänsyn till några omständigheter, som delvis göra undersökningen mindre säker. Å ena sidan visar det sig nämligen, att den franska text af «Erec et Enide», man nu har att tillgå³), rätt mycket skiljer sig från den, som förelegat den norske bearbetaren; detta röjes dels af de afvikelser från den Bekkerska texten, hvilka äro gemensamma för Erex saga och Hartmanns Erec och sannolikast böra tilläggas de gamla franska originalen, dels af ett och annat drag i Erex saga, som hvarken återfinnes i den franska eller den tyska texten men dock torde vara ursprungligt. Å andra sidan försvåras jämförelsen därpå, att den nordiska sagans text i sin till vår tid bevarade gestalt genomgått många afskrifvares händer och därvid nödvändigt lidit flere, ofta kanske betydliga ändringar.

¹) Se i synnerhet Bartsch: «Ueber Christian's von Troies und Hartmann's von Aue Erec und Enide», Germania VII (1862), pagg. 141—185.

²) En sådan jämförelse har redan blifvit verkställd af Kölbing i hans ofvan omtalade uppsats; jag har i det följande till stor del begagnat mig af de resultat, till hvilka han kommit.

³) Utgifven (efter Ms. Cangé 26, Reg. ⁷⁴⁹⁸/₄) af I. Bekker i Hauptsächlichste Zeitschrift für Deutsches Alterthum, X (1856), pagg. 373—550.

Oaktadt dessa svårigheter är det ännu möjligt att i det stora hela bedömma, huru den norske öfversättaren förhållit sig till sitt franska original. I allmänhet har han troget följt Chrestiens, icke sällan nästan ordagrant återgifvit hans framställning. Bland de förändringar, han har tillåtit sig, förtjänar i främsta rummet anföras, att han gjort starka förkortningar och uteslutningar¹⁾, hvilka dels drabba åtskilliga obetydligare biomständigheter dels (och i synnerhet) de utförliga beskrifningar eller samtal, som visserligen i Chrestiens' prydliga verser kunde ega värde, men icke lämpade sig för prosaiskt återgifvande eller kunde falla den tidens norrmän i smaken. Stundom måste man medgifva, att förkortningarna verkstälts med mycken smak och skicklighet, såsom då de långa talen om Enide's kläder vid resan till Artus' hof (Chrest. 1345—95, 1544 - 76), utbytas mot det eleganta: «dröttning — sèr; at hennar klædnaðr hefir beðit hennar örlætis» 13². 3, eller då Erex' båda strider med röfware (Chrest. 2779—3069) sammanslås till en²⁾, hvarigenom berättelsen onekligen vunnit, eller då den andra, till följd af Erex' utmattning osannolika striden med Guivrez (Guimar) vv. 4962 följ. alldeles utelemnas. Erex' sammanträffande (efter Kæi's besegrande) med Valven och Artus torde hafva förefallit bearbetaren mindre intressant, eftersom han ej upptagit detta. Icke blott mycket kortare än hos Chrest. (1083—1164) utan ock i annat tämligen afvikande är framställningen af

1) Huru betydligt förkortad den nordiska bearbetningen i själfva verket är, kan inses däraf, att den Bekkerska texten upptager ej mindre än 6894 vers. — För öfrigt kan naturligtvis en afskrifvare emellanåt vara den, som afkortat ett eller annat ställe.

2) Erex saga kommer här (19²⁷—20¹¹) att på ett ganska påfallande sätt likna Þiðreks saga kap. 85.

Malpirants¹⁾ ankomst till Kardigan; sagan öfverensstämmer här icke så litet med Möttuls saga 6²⁹ - 8⁷ (i «Versions nordiques» etc.). — Ytterligare böra vi anmärka ett par ställen, där sagoskrifvaren för att göra berättelsen mera sannolik ändrat Chrestiens' uppgifter: 24^{14, 15}, där han låter Guimar vara en storväxt riddare (i st. f. en dvärg) och 25^{20, 21}, hvarest Erex säges hvila ut hos Guimar en half månad efter striderna (i st. f. att genast resa vidare). Af annat slag äro de förändringar, som skett i skildringarna af de med hjortjagten förbundna ceremonierna («kyssen») och af täffingen om sparfhöken; norrmanen har ej förstått, att i båda fallen varit fråga om häfdvunna plägseder, utan tillagt händelserna enskilda initiativ. Ett par smådrag tyckas ega bestämd nordisk karakter: att Erex afslår Malpirants begäran om vapenhvila (9²¹⁻²³), och att så väl Malpirant som Malbanaring sägas blifva upptagne som hirdmän hos Artus. Dess utom synas de kristliga reflexioner, som på några ställen (12¹⁻³, 22⁴⁻⁸, 24²⁻⁷, 28^{15, 16}, 33⁶⁻⁸) tillagts, antyda, att öfversättaren tillhört det andliga ståndet.

¹⁾ Detta namn är möjligen ett vanställt återgifvande af den franska textens (v. 1040) «Ydier li fiz Nut», läst som ett ord; att «Yd'lipiznut» kunnat så förvandla sin begynnelsebokstaf (Y till N) har ett motstycke i uppkomsten af namnet «Meon» ur «Yvein» (se «Versions nordiques» etc. pag. 84, not. 5); förväxlingen af d och a, f och p, z och r äro lätt förklarliga. — I sammanhang härmed kan nämnas, att namnet «Milon» 21¹⁵ torde hafva uppkommit ur det franska «Galoain» (Chrest. 3113); öfverskriften till kap. VII i b (= VIII; jfr. längre fram) har nämligen namnet i formen «Valún», hvarmed kan jämföras förhållandet mellan det norska «Valve(i)n» och det franska «Gauvains». — Ett annat slags missförstånd med afseende på personnamn i sagan påpekar Kölbing, anf. skrift 408.

Det återstår att nämna, att två hela äfventyr — de, som innehållas i det tionde kapitlet, — äfvensom sagans slut (43⁷—¹⁶) sakna motsvarighet så väl hos Christiens som Hartmann. Troligast är, att dessa stycken blifvit tilldiktade i Norden, hålst som intet af deras innehåll synes tala emot ett sådant antagande. Detta är äfven Kōlbings åsigt (anf. skrift 412—414); utom det, han anför, önska vi påpeka, att äfventyret med draken erinrar om Þiðreks saga kapp. 105—107.

Att sagans öfversättande skett i Norge och snarast under det 13:de århundradets förra hälft, måste man på grund af de allmänna, genom andra fornskrifter tillräckligt bekanta, literaturhistoriska förhållandena antaga. Några spår af norska handskrifter till sagan äro dock icke kända, utan den föreligger nu endast i isländska pappershandskrifter från det 17:de århundradet; men äfven af de öfriga i Norge öfversatta romantiska sagorna hafva, som bekant, de norska handskrifterna med ett par undantag gått förlorade. Isländingarne äro de, som äfven med afseende på denna literaturgren räddat de flesta lemningarna af Nordens medeltidskultur.

Huru tidigt de romantiska sagoöfversättningarna började öfverföras till Island, torde väl vara svårt att afgöra; mig veterligt finnes intet bestämdt intyg, att detta skett före år 1300; från de första åren af det 14:de århundradet härröra de älsta bevarade isländska membranfragmenten af sådana sagor: 1° de kvarlefvor af en stor sagobok, som finnas dels i skinnboken 7, 4:to å kgl. bibl. i Stockholm, dels i AM. 580, 4:to A och B; särskildt de däri upptagna sagorna om Bæring och Flovent synas vara afskrifna efter en norsk hand-

skrift¹); 2° det äldsta bladet af Möttuls saga, i AM. 598, 4:to²); 3° Hauksbók, AM. 544, 4:to, innehållande Trojumanna och Breta sögur; 4° stycken af Karlamagnus saga (Ungers uppl. 558—562); 5° äldsta hds. af Alexanders saga. Här af torde man kunna draga den slutsatsen, att åt minstone ej förr än mot slutet af 13:de århundradet de norska öfversättningarna af romantisk litteratur fått någon betydligare utbredning på Island.

Därför har jag ock i denna upplaga sökt lemna texten af Erex saga i den normaliserade språkform, som jag anser närmast motsvara isländskan från slutet af nämnda århundrade³). De båda öfriga alternativen, nämligen att antingen söka återställa den äldre norska språkformen eller ock att aftrycka pappershandskrifterna oförändrade, fann jag mindre lämpliga: det förra på grund af de oproportionerligt ökade kritiska svårigheterna, det senare såsom görande texten onjutbar för flertalet af de läsare, för hvilka sagans innehåll är af mera intresse än dess språk.

De handskrifter af Erex saga, som ännu finnas i behåll, äro (så vidt jag vet) endast

- 1° Cod. chart. AM. 181 B, fol., skrifven mellan 1640 och 1650 (jfr. «Versions Nordiques» etc. pag. 35);
- 2° Cod. chart. «add. 8459» (folio) å British Museum, en god afskrift af den föregående; synes vara skrifven omkring år 1700;

¹) Beträffande denna märkliga handskrift hänvisar jag till min upplaga af Jömsvikinga saga (Lund 1875), pagg. II—VI, samt till den detta år utkommande inledningen till «Fornsögur Suðrlanda».

²) Se «Versions Nordiques» etc. pagg. 35—39.

³) Nomina propria hafva dock fått behålla de (i allmänhet mycket vanställda) former, handskrifterna erbjuda.

3° Cod. chart. 46 fol. å kgl. bibl. i Stockholm, skrifven år 1690 af Jón Vigfússon¹⁾.

Handskrifterna AM. 181 B fol., som i det följande kallas *a*, och Holm. 46 fol., som vi benämna *b*, synas båda vara direkt afskrifna af en och samma membran²⁾, oberoende af hvarandra. De hafva ock båda användts för konstituerande af sagans text. Största värdet har *a*, hvars skrifvare (såsom vi af de hans afskrifter, till hvilka originalen äro i behåll, kunnat öfvertyga oss) ganska samvetsgrant plägar följa sitt original; hans förnämsta fel är, att han emellanåt öfverhoppa ett eller flere ord; mera sällan missförstår han originalet. Jón Vigfússon däremot, som skrifvet *b*, plägar ofta företaga godtyckliga ändringar utan att mycket tänka på sammanhanget³⁾. Emellertid har denna hans afskrift af Erex saga kunnat göra god tjänst; ty, fastän vi naturligtvis lagt *a* till grund för vår text, hafva läsarter ur *b* ofta

¹⁾ Denna hds. är beskrifven i Arwidssons »Förteckning öfver kongl. bibliothekets i Stockholm isländska handskrifter» pag. 73.

²⁾ Huru gammal denna membran varit, torde väl knapt vara möjligt att afgöra, då ortografin är genomgående moderniserad i afskrifterna. Som en gissning vilja vi emellertid framställa, att originalet kunnat vara några nu förlorade blad ur den stora skinnboken Holm. 6, 4:to, hvilken ju eljest begagnats af skrifvarne både till *a* och *b*, ty den förre har afskrifvit de flesta af de sagor, nämnda skinnbok innehåller, och den senare åt minstone Konraðs saga.

³⁾ Som ett exempel på hans tanklöshet kan anföras, att han efter 34¹⁶ »ok felur sik nú huor sem má» fortsätter: »enn Erix sá, at Héilinn lá á Bordinu. af þessu kemur harla míkilli otti» etc., altså upprepar det nyss förut sagda med några afvikelser (bland dessa är slutet má hända anmärkningsvärdt: »ok hefvur nú drepit alla vora Menn, ok þann Mann sem at mest umm vardadi sem var Jarlinn vor yfírnadur»).

upptagits, då något varit i *a* öfverhoppadt eller förvidret; icke sällan har den franska texten härvid kunnat lemna ledning. Vi hafva dess utom i noterna anförde de flesta varianterna ur *b*, så att endast de alldeles betydelselösa uteslutits.

Att i alla detaljer redogöra för dessa pappershandskrifters skriftsätt och de förändringar, jag däri vidtagit, torde icke här vara nödigt. Endast följande viktigare ändringar, af hvilka någras berättigande må hända kan anses tvifvelaktigt, önskar jag påpeka. Partikeln *sem* inledande relativ- och temporalsatser har utbytt mot *er*; framför adjektiv i bestämd form har artikeln *hinn* blifvit tillagd 2⁶, 5¹⁸, 11²¹, 19², 24⁴, 5, (24²⁰) 1), 36²²; former af bestämda artikeln *hinn* hafva blifvit insatta i st. f. motsvarande af *sá* 5⁵, 43¹⁵; genitiv af personligt pronomen (i attributiv ställning) har utbytt mot possessivpronomen. Vidare har jag ändrat *i* morgin till *á* m. 10¹²; *burt* till *á brott* (*i burt* till *i brott*); *uppá* till *á* 42¹¹; *huort* till *hvárt er* 2¹³; *hversu* — *er* till *hversu* 42²⁶; *endar* (-az *b*), *frelsar*, *frelsat*, *vendar* till *endiz* 18³, *frelsir* 27¹³, *frelst* 28¹⁶, 30⁴, 32⁴, *vendir* 29¹⁴; *sparhaukr* (*sparihaukr b*) till *spörhaukr*; *skuld* till *skyld* 9⁶; *aunkar* till *aumkar* 32¹⁵; *mjóa*, *mjóu* till *mjófa*, *mjófu*; *elskuhuga* (*elskuhug b*) till *elskhuga* 6; *leiðinlig* till *leiðilig* 4⁷; handskrifternas *«ridu»* 17¹⁶ har jag betraktat som konjunktiv. — Däremot har jag, om ock med någon tvekan, behållit *vitanlig* 7², *hundrað* som adjektiv 4²⁴, akkusativ vid verben *missa* 22⁹, 23²⁰, 29¹², 33⁷, 8, 37¹⁶ och *geyma* 30²², 38⁹, 10, hvarjämte jag lämnat den sannolikt korrumperade texten i 19¹⁹ oförändrad. Möjligen har också genom oaktsamhet på ett eller annat ställe något nysländskt uttryck fått kvarstå.

1) På detta ställe har handskriften (*a*) adjektivets obestämda form.

I Holm. 46 fol. förekomma kapitelöfverskrifter; väl äro dessa utan tvifvel författade af Jón Vigfússon, men då han därvid möjligen upptagit något ur rubrikerna i den membran, han afskrifvit, kunna de förtjäna att här aftryckas¹⁾.

Kap. II: «Erix sækir eptir Malprians Riddara.» — Kap. III: «Lifgiöf Málprians af Erix.» — Kap. IV: «Erix kemur heim á Artus Kongs Gard medur sína Unnustu.» — Kap. V: «Brúkaup (!) Erix á Artus Kongs Gardi all fiolment.» — Kap. VI: «Burtreid ok Einvige Erix.» — Kap. VII: «Dráp Valúns²⁾ ok Einvige þeirra Erix ok Gunners Kongs.» — Kap. VIII: «Dráp Jötuns ok Dráp margra Riddara.» — Kap. IX: «Er (så!) Erix hiálpar Pláto Hertoga or Vallde flugdrekans.» — Kap. X: «Umáttur Erix ok fall Placidus Jarls.» — Kap. XI: «Medurtal þeirra Gunnvers Kongs ok Erix.» — Kap. XII: «Reid Erix j Bardigá, ok umm þrekvirki þau er hann vann þar.» — Kap. XIII: «Utlausn Erix frá Ession Kongi.»

I samma handskrift har sagan dessa öfverskrifter: «Hier byrjaz Erix saga Artus Kappa j Einglande.» och «Erix Saga, hvör ed var eirn af Köppum Artus Kongs ens Wíðfræga i Einglande.» — I AM. 181 B, fol. har sagan till öfverskrift: «Hier hefst Saga af Erex Artus Kappa.»

¹⁾ Kap. I, motsvarande kapp. I och II i *a* och upplagan, har tom plats lemnad för öfverskrift.

²⁾ Jfr. ofvan pag. VII not. ¹.

Erex saga.

Kap. I.

Þat er upphaf þessarar frásögu, at Artus konungur sat í sínum kastala, er Kardigan hét, — þat var páska-tíð, — ok hélt þá enn virðuliga sína hirð, sem vanði hans var til, svá at engi þóttiz sèt hafa slíka konungs- 5 prýði.

Með honum váru tólf spekingar hans ok ráðgjafar, er dagliga riðu út með honum. Einn af þeim var sonr Ilax konungs, mikill kappi í riddaraskap, friðr sýnum ok íþróttamaðr mikill, eigi ellri enn hálfþritugr, er saga 10 þessi görðiz. Hann hét Erex. Hann var vel virðr af konungi ok dróttningu ok allri hirðinni.

Þá mátti sjá margan góðan riddara, konunga ok jarla ok aðra dýra menn, bæði unga ok gamla, er vel kunnu riddaraskap, — ok fúsir frammi. at hafa sinn 15 röskeika fyrir dýrum mönnum. Margar váru dýrar konur ok meyjar í hirð dróttningar; ok váru þær allfár, er eigi höfðu kosit sèr unnasta. Skemtan var þar at heyra ok hafa, sem hverr vildi kjósa, hverr talaði við

³ Kardigan] Kardian *b.* ² páska-tíð] á p. *b.* ⁸ riðu — honum] átu at hans kringlóttu bordi *b.* ⁹ í riddaraskap] á r. *b.* ¹³ þá] þar *b.* ¹³ margan góðan riddara] margi *b.* ¹⁴⁻¹⁶ er — riddaraskap] *sá b, saknas i a.* ¹⁵ frammi] fram *b.* ¹⁵⁻¹⁷ sinn — dróttningar] fyrir kurteisum meyjum, því at allar váru valðar með dróttningu í konungs hirð af góðum ættum *b.* ¹⁸ unnasta] u. þann er lysti *b.* ¹⁸⁻¹⁹ var — kjósa] skorti þar eigi á hvern hátt er vildi at sjá með augum ok heyra með eyrum, ok *b.*

sína unnustu ok annat, þat er lysti, hverr var við annan eptirlátr ok góðviljaðr.

Ok er allir váru sem glaðastir, kveðr konungr sèr hljóðs ok mælti: «Yðr er kunnigt, at hèr á skóginum 5 er einn hjörtr, er vèr fám aldri veiddan. Nú sá, er þat vinnr, skal kjósa einn koss af þeiri hinnu fríðustu jungfrú, er í er hirð minni. Ok því sè allir búnir á morgin, þeir er mèr vilja fylgja.» Valven, ágætr riddari, systurson konungs, svaraði máli konungs: «Herra!» segir 10 hann, «af þessari ferð megu hljótað stór vandræði, því at fyrri munum vèr berjaz enn þola þat, at annars unnasta sè fríðari kölluð enn annars.» Konungr reiddiz orðum hans ok mælti: «Hvært er þèr líkar vel eða illa, Valven! þá skal þó fara sem áðr; því at engi þjónustumaðr á 15 at neita því, er hans meistari býðr honum.»

Kap. II.

Árla um morgininn riðr konungr á skóginum með hirð sinni. Eltir nú hverr, sem má, hjörtinn: sumir æptu, sumir blèsu í lúðra, ok varð þar þá ok glam mikit 20 af hestagneggjum ok hundageyi; énn Artus konungr er fremstr á hlaupara éinum sterkum ok mjök skjótum.

Dróttningin reið ok í skóginum með sinni hirð ok með henni hinn ungi Erex á góðu essi, er komit var af

¹⁻² hverr — góðviljaðr] ok af beiddi þat engi, því at hverr var öðrum vel kunnigr b. ³ kveðr — sèr] lætr k. kveðja b. ⁴ á skóginum er] um skóginum ferr b. ⁵ hjörtr] sá h. b. ⁶ kjósa einn] þiggja b. ⁷⁻⁸ á morgin] árla í m. b. ⁸ fylgja] f. at veiða hann b. ⁹ Valven] Valvín *här och i det följ. b.* ¹¹ þola þat at] sá b, saknas í a. ¹² enn annars] saknas í b. ¹⁴ þó] sá b, saknas í a. ¹⁵ meistari] yfirboðari b. ¹⁹⁻²⁰ æptu — hundageyi] sá b (*ífr. Chrestiens 119—21*), æpa, enn sumir siga «jakhundum og hiðrockum» a. ²¹ mjök skjótum] fljótum sem svala á flugi b. ² í] á b. ²³ Erex] Erix *här och öfveralt eljest b.*

Spanialandi. Yfirklæði hans var af rauðu silki, kyrtill af hvítum purpura, hosur af silki, bitill af silfri, söðull af filsbeyni, sporar af brendu gulli. Dróttning reið svá mikit á skóginn, at engi fylgði henni nema Erex ok ein jungfrú konungsdóttir. Þau nema stað í einu rjóði 5 langt frá öðrum mönnum. Erex hafði ekki vápn nema eitt sverð. Þau stíga af baki sínum hestum ok láta renna af þeim mæði.

Þessu næst sjá þau ríða fram ór skóginum einn riddara alvápnaðan ok með honum eina Írída mey — 10 ok fyrir þeim einn ljótr dvergr á stórum hesti, hafandi eina asnasvipu. Dróttning mælti nú við meyna: «Far þú skjótt ok bið þenna riddara til mín koma! Ek vil vita, hvern hann er.» Mærin fór nú ok kemr þar, er dvergrinn er. Hann talar til hennar: «Þú, jungfrú!» 15 segir hann, «seg mér, hvers þú leitar!» Mærin svarar: «Dróttning sendi mik til þessa riddara at vita, hvern hann er, ok bað hann til sín koma.» Dvergrinn mælti: «Snú aptr! eigi kemztu lengra fram.» — «Góði dvergr!» segir mærin, «lát mik koma fram mínni ferð!» Dvergr- 20 inn reiddiz henni ok slær til hennar með svipunni á höndina, svá at blóðit rann um hana alla. Ok við þat snýz hún grátandi aptr ok segir dróttningu sína ferð

¹ hans var] var *a*, hans váru *b*. ³ brendu] rauðu *b*.

⁴ mikit] hart *b*. ⁴ fylgði] maðr gat fylgt *b*. ⁵ konungsdóttir]

sá *b* (jfr. *Chrest.* 79), saknas í *a*. ⁶ Erex hafði] sá *b*

(jfr. *Chrest.* 103, 104), ok höfðu *a*. ⁹ einn] einn stóran *b*.

¹² eina asnasvipu] e. «alnarsvipu» *a*, í hendi «asasvipu» *b*.

¹³ skjótt] sá *b* (jfr. *Chrest.* 154), saknas í *a*. ¹⁴ fór nú] riðr nú

ok fram ákaflega *b*. ¹⁵ jungfrú] hin fagra mæ *b*. ¹⁶ leitar]

ferr at leita *b*. ¹⁷ Dróttning] D. mín *b*. ¹⁹ kemztu lengra fram]

kemr þú framar *b*. ²⁰ koma -- ferð] fara minna örenda *b*.

²¹ svipunni] «asasvipunne» *b*. ²² höndina svá] hönd henni svá

fast *b*. ²³ grátandi] sá *b* (jfr. *Chrest.* 183—85), saknas í *a*.

Hón mælti: «Víst er þetta eigi kurteiss riddari, er hann vill þola sínum dverg óhefnt þetta níðingsverk at göra einni mey slika skömm. Ok þú, hinn góði riddari Erex! rið fram ok vit, hverr hann er!» Hann hleypir nú at 5 fram þar, er dvergrinn er. Hann kallaði á Erex ok mælti: «Snú aptr, þú fól! eigi kemz þú fram lengra.» Erex segir: «Skríð á brott, leiðilig skepna! enn ek mun fara minn veg fyrir þér,» ok skaut honum frá sér. «Nei, nei,» segir dvergrinn, «ek hræðumz ekki þik, því 10 at minn meistari hefnir mín skjótt, ef þú görir mér ilt,» hefr síðan upp svipuna báðum höndum ok slær Erex á hálsinn, svá at húðin fylgði svipunni ok honum lá við óviti. Varð hann við þetta bæði hryggr ok reiðr, ok hefndi sín þó eigi at sinni; því at hann treysti sér 15 eigi vápnausum við ókunnan mann at berjaz alvápnadan; snýr aptr við svá búit ok segir dróttningu af ferðum sínum ok (at) sér væri til fallnar tvær skammir, «enn sú þó einka verst, er ek þorða ekki at hefna mín. Enn þess sver ek, dróttning!» segir hann, «at ek skal eigi 20 fyrr aptr koma til hirðar Artus konungs, enn ek hefi hefnt þessarar þinnar ok minnar skammar, — eða fá aðra hálfu meiri. Skal ek nú riða eptir þeim skyudiliga. Ok lifið í guðs gleði!» Enn dróttning þakkar honum sín svör; heilsa þær honum meir enn hundrað 25 sinnum at skilnaði.

Nú riðr Erex á brott. Enn dróttning dvalðiz í

¹ Víst — riddari] At sönnu er nú þessi riddari ókurteiss *b.*
² óhefnt — níðingsverk] hefndalaust *b.* ⁶⁻⁹ eigi — dvergrinn] því at *b.* ¹³ þetta] þ. högg *b.* ¹⁵ vápnausum] *sá b.* «uid (? eller möjl. «m^oid.» vopnlausu» *a.* ¹⁵ at berjaz] *saknas i b.* ¹⁶⁻¹⁸ af ferðum — er ek] sína ferð, ok eru nú verri tvær skammir enn ein, ok þat verst, sagði hann, at ek *b.* ¹⁹ þess] *sá b.* þann *a.* ²¹ þinnar ok minnar] minnarok yðvarrar *b.* ²¹ eða] ella *b.* ²⁴ svör] orð *b.* ²⁵ sinnum] *sá b.* «tíjd» *a.*

skóginum eptir þar til, at konungr kemr at með sínum mönnum. Hafði konungr veitt hjórtinn; riða nú heim til kastalans, fara síðan til borða. Ok er allir váru sem glaðastir, þá tók konungr til orða: «Nú vil ek þann koss þiggja hér af hinni fríðustu jungfrú, er ek hefi til 5 unnit með mínu spjóti.» Viðr þessa heiðslu varð sundrþykki mikit, svá at búit var, at öll hirðin mundi berjaz; því at hverr kallaði sína unnustu fegrsta. Ok er í þessum váða stóð, kveðr dróttning sèr hljóðs ok fær þat; segir nú Artus konungi frá þeim atburðum, er í skóg- 10 inum höfðu görz um brottför Erex; það hann bíða þar til um þenna koss, er frèttuz ný tíðendi. Játaði hann því gjarna ok öll hirðin.

Kap. III.

Erex ríðr nú, sem fyrr var sagt, eptir riddaranum 15 alt til aptans, þar til er þeir koma í einn kastala, sterkan ok stóran. Þar var mart fólk ok mikil gleði; enn hverr þeira lét sína gleði, þá er þeir sá þenna hinn vápnaða riddara, ok fylgðu honum til herbergja. Engi lét, sem Erex sæi. 20

Hann reið nú fram þar, er einn gamall maðr sat á skörum kastalans lítt klæddr ok fríðr sýnum ok nökkut sorgmóðr. Þessi hinn gamli maðr biðr Erex vel kominn með sèr; ok þat þiggr hann gjarna, stígr þar af baki; enn húsbóndinn kallar sína dóttur at taka hans hest. 25

² Hafði — veitt] ok hafði hann drepit *b.* ⁸⁻⁹ er — stóð] svá í þessum váðastað *b.* ¹⁰ frá] af *b.* ¹⁰ í] á *b.* ¹¹ görz um] orðit ok *b.* ¹⁸ þeira — gleði] maðr fyrirlætr sína skemtan *b.* ¹⁸ vápnaða] mikla *b.* ²⁰ Erex sæi] hann sæi Erix *b.* ²¹⁻²² þar — kastalans] þar til, sem var e. g. m. á sk. k. sitjandi *b.* ²² klæddr] í *st. f.* kl *har först skrifvits* fr *a.* ²⁴ með] vera hjá *b.*

Mærin var í einum linkyrtli fornunum ok slitnum; enn þó
 eigi at síðr var allr hennar líkami svá fríðr, at Erex
 þóttiz öngva slíka sèt hafa; þar fylgðu allir líkamans
 burðir ok kurteisi, svá at sjálf náttúran mundi eigi
 5 annan veg á kjósa ok undraðiz, hversu hóu var svá fríð
 sköpuð. Ok þegar feldi hann allan sinn elskhuga til
 hennar. Enn er hón sá Erex, þá feldi hón alla ást til
 hans, ok þótti þó undarligt, er hón skyldi kunna at
 elska ókunnan mann. Stóð nú hvárt ok horfði á annat.
 10 Þetta sèr húsbóndiun, tekr nú hest hans ok leiðir hann
 til stalls ok gefr honum korn ok mungát. Enn jung-
 frúin þjónar Erex ok leiðir hann til sætis, ok skemtir
 hvárt öðru með blíðu.

Ok er húsbóndinn kemr inn, fagnar Erex honum
 15 allvingjarnliga ok talar til hans: „Þín dóttir er hin
 fríðasta mæri í allri veröldinni; enn þat undra ek, at
 hón er svá fátækliga klædd. Enn yðr satt af at segja,
 þá er þat minn vili ok bænarstaðr, at þú giptir mér
 þessa jungfrú; ok betr ann ek henni enn öllu gulli ok
 20 ríki míns föður. Ok skal yðr þat fyrir sæmð verða, ef
 ek má ráða. Vil ek eigi mínu nafni leyna: ek heiti
 Erex, son Ilax konungs; hefi ek verit með Artus kon-
 ungi fimm ár. Ok viðr þessa jungfrú vil ek bæði lifa
 ok deyja. Nú görið, sem yðr líkar, um vart örendi!“

¹ einum linkyrtli] l. e. b. ¹ slitnum] *sá b*, „slitum“ a. ² at
 síðr] „í þui síði“ b. ³⁻⁴ fylgðu — ok] með fylgði ok hennar
 líkamsburðir ok öll b. ⁴⁻⁵ mundi — svá] mundi annan veg á
 kjósa, hversu hón var a, undraðiz, at (*bis*) hón var svá b (*ífr.*
Chrest. 406—14). ⁶⁻⁷ Ok — hennar] *sá b*, *saknas í a*. ⁷ alla
 ást] *sá b*, allan sinn elskhuga a. ⁸ er — kunna] at hana skyldi
 girna b. ¹⁷ klædd] búin b. ¹⁷ satt af] af a, satt b. ¹⁹ ok betr]
 því at betr b. ¹⁹ öllu] *sá b*; *saknas í a*. ²⁰ fyrir sæmð] til sæmðar
 b. ²¹ ráða] *sá b*, *saknas í a*. ²¹ mínu — leyna] l. yðr m. n.
 b. ²² Ilax] Isax b. ²³ viðr þessa] meðr þessari b. ²⁴ sem —
 örendi] mitt örendi, sem yðr líkar b.

Húsbóndinn varð glaðr við, er hans ætt var honum vitanlig orðin, ok mælti: «Opt hefi ek heyrt þín getit at hreysti ok riddaraskap; ok öngum kosti vil ek því neita at gipta þér mína dóttur, ef þat er hennar vili. Ok eigi er hún af því fátækliga klædd, at hún sé þræl-⁵ borín; því at Melan jarlsson var móðurbróðir hennar. Enn svá lengi hefi ek í hernaði verit ok ófriði, at bæði hefi ek týnt eignum ok óðulum. Ek var fyrri ríkr ok mikils ráðandi af höfðingjum; enn nú þykkir öngum um mik vert, síðan fátæktin sótti mik. Enn þess væntir¹⁰ mik, at af viti ok kvennligum listum hafi mín dóttir eigi síðr enn vænleik. Ok nú segi hún sinn vilja!»

Enn þat var auðsótt við hana, ok fara þar nú festar fram; ganga síðan til botðs öll ok eru nú glöð ok kát. Einn steikari var þar at matgöra, enn öngvir þjónustu-¹⁵ menn aðrir.

Erex spurði, hvern sá riddari væri, er um kveldit reið í kastalann með jungfrúna — ok dvergrinn þeim með fylgjandi. Húsbóndinn svaraði: «Þessi riddari heitir Malpirant; hann er hinn mesti kappi ok íþróttamaðr.²⁰ Hefir hann margan góðan riddara yfir unnit. Hann stofnar hvert ár einn leik, ok nú á morgin skal hann vera. Hann er svá orðinn, at þessi riddari á einn spörhauk af gulli görvan; þar er undir ein stöng sjau alna löng af silfri gör; hana skal setja niðr í einn völl; þessi²⁵

¹⁻² hans — orðin] hann veit ætt hans *b.* ³ öngum] at öngum *b.* ⁶ jarlsson var] jarl er *b.* ⁹ ráðandi] metinn *b.* ⁹ öngum] ö. manni *b.* ¹¹ af — listum] vitrar ok kvennligar íþróttir *b.* ¹⁴ öll] sá *b.* saknas í *a.* ¹⁶ aðrir] fleiri *b.* ¹⁸⁻¹⁹ jungfrúna — fylgjandi] jungfrú ok dverg, ok hvaðan þat fólk var, er þar læk. Hann segir honum ok, hvat hann rak til þessarar ferðar, ok hverja hann átti at ömbuna þessum riddara ok hans dverg *b.* ²⁰ Malpirant] Málpriant *här och i det följande b.* ²² ár] sá *b.* (jfr. *Chrest. 574*), vár *a.* ²² nú á (í *a.*) morgin] minniligr *b.* ²⁴⁻²⁵ sjau alna löng] sex álna há *b.*

riddari á fríða unnustu; ok ef nökkurr riddari er svá djarfr, at þessa stöng vili á brott bera fyrir ástar sakir sinnar mjófu ok sèr eigna þenna spörhauk, þá skal hann riða í turniment ok berjaz við Malpirant; ligr þar við
5 líf ok góðs, hverr sem sigraðr verðr.»

Nú segir Erex, hvat hann dregr til þessarar ferðar, ok hverju hann átti at ömbuna þeim riddara. «Já,» segir húsbóndinn, «ek vil fá þèr til þessa einvígis bæði góð vápn ok góðan hest.» Erex þakkaði honum sinn
10 góðvilja. Síðan gengu þau at sofa; var Erex lítt hug-sjúkr um hag sinn.

Um morgininn stendr Erex upp ok gengr til kirkju ok lét segja sèr messu de spiritu sancto ok hlýðir messu. Eveda, hans unnasta, kom einnig, ok fálu sik guði á
15 hendr. Síðan herklæddiz hann eptir dagdrykkju, stígr á sitt ess — ok studdiz hvárki við stigreip nè söðulboga — ok reiddi með sèr sína mjófu; hennar búningr var fára penninga verðr.

Kap. IV.

20 Erex riðr nú á þann völl, er leikrinn var stofnaðr. Hann sèr, hvar stöngin er ok spörhaukrinu, er honum var frá sagt, ok þar nærri hinn röskvasti riddari Malpirant á góðum hesti ok hans mjófan ok hinn leiði dvergr

² ástar sakir] *sá b, saknas i a.* ³ mjófu] *unnustu b.*
⁴ ok] *ok síðan b.* ⁵ hverr sem] *þess manns er b.* ⁵ verðr] *Nú vil ek ljá þèr svá góð vápn ok hest til þessa einvígis, at í þessu landi fær þú engi betri tillægger b.* ⁶⁻⁹ Nú — hest] *saknas i b.*
¹⁰ at] *sá b, til at a.* ¹³ lét — sancto ok] *sá b (jfr. Chrest. 695-6), saknas i a.* ¹³⁻¹⁴ hlýðir — fálu] *fal b.* ¹⁶ stigreip] *ístöð b.* ¹⁷ mjófu] *unnustu b.* ²¹⁻²³ hvar — dvergr] *nú görla þessa stöng ok spörhauk, er hans húsbóndi hafði honum af sagt, ok þar nærri sinn óvin á góðum hesti ok hans jungfrú ok hinn leiða dverg b.* ²² nærri] *sá b, væri a.*

með ljótu andliti. Var þar mikit fjölmenni saman komit, ok þorði engi at ráða til hauksins.

Nú ríðr Erex fram ok grípr stöngina ok kallar hári röddu, svá at allir heyrðu, er hjá váru: «Þessa stöng, er ek held á, ok þann spörhauk, er hér er á, þá ber ek 5 á brott, ok hann vil ek sverði verja fyrir skyld minnar mjófu, ef nökkurr þorir til at kalla.»

Viðr. þessi orð hleypir Malpirant fram með mikilli reiði ok mælti: «Þat veit trúa mín,» segir hann, «at þú talar sem einn snápr; því at þenna hauk skaltu dýrt 10 kaupa, ok þar skal við leggja beggja okkart lif ok góðs.» — «Já, já,» segir Erex, «kom til, ef þú þorir! því at ek bila ekki.»

Nú ríðaz þeir svá hart at, at allr þeira söðulreiði gengr í sundr, ok bar hvárr annan aptr af hestunum, 15 ok kómu standandi á jörð. Síðan brugðu þeir sínum sverðum ok hjugguz til grimmliga, svá hart ok snart, at skildirnir brustu, hjálmarnir stukku, enn brynjurnar slitnuðu, ok hvárrtveggi var svá sárr ok móðr, at varla fengu þeir staðit. 20

Malpirant mælti þá til Erex: «Hvílumz við!» — «Nei,» segir Erex, «fyrir skaltu fá hér mart stórt slag (ok) þar með láta lífit, ella skal ek dauðr liggja,» reiddi síðan upp sverðit báðum höndum ok (hjó) sundr hjálminn ok mikit stykki af hausinum. Fèll Malpirant við höggit 25 til jarðar, enn Erex á hann ofan, búinn til at höggva hann.

² þorði] *sá b.* •vogade• *a.* ² at — hauksins] til h. at kalla *b.* ⁴ allir heyrðu] hans mál máttu allir heyra þeir *b.* ⁵ er á] fylgir *b.* ⁵ þá] *saknas i b* ⁷ mjófu] unnustu hinnar fríðu *b.* ⁸ hleypir] *sá b.* •hleipur• *a.* ¹¹ ok góðs] *sá b.* *saknas i a.* ¹⁶ á jörð] niðr *b.* ¹⁷ snart] stórt *b.* ¹⁸ stukku] brustu *b.* ¹⁹ slitnuðu] rifnuðu *b.* ²¹ Hvílumz við] þú fól, segir hann, hvílum okkr *b.* ²²⁻²³ hér — með] af mēr mörg högg ok stór ok síðan *b.* ²⁴ hjó sundr] sniðr *b.* ²⁵ hausinum] hosunni (!) *b.* ²⁶ til] *saknas i b.*

Malpirant mælti: «Miskunna þú mèt, góði riddari! því at mitt góðs ok líf er í þínu valdi; skal ek ok mín unnasta þjóna yðr, meðan við lifum bæði.» Erex segir: «At vísu ertu dauða verðr fyrir þá skömm, er þinn
5 dvergr görði mèt í gær ok minni unnustu; því at ek em sá riddari, er (til) yðvar kom.» Malpirant svaraði: «At sönnu hefi ek illa gört; enn þó vilda ek gjarna, at þú gæfir mèt líf.» Erex segir: «Með því at þú ert nú kominn á mitt vald uppgefinn ok yfirkominn, þá skaltu
10 fara í stað í kastalann Kardigam með þína unnustu ok dverg, ok gef þik á vald dróttningar til slíkrar miskunnar, er hún vill þèr gört hafa. Seg, at á morgin skal ek þar koma með mína unnustu!»

Þessu játar Malpirant gjarna ok dvelr ekki sína
15 ferð; því at hann vill halda heit sinnar trúar ok orð þau, er hann hafði við Erex hèr um; snýr á brott af kastalanum. Stóðu vinir ok frændr hryggvir eptir ok harma hans ósigr.

Malpirant ríðr nú til þess, er hann kemr í kastal-
20 ann Kardigan til hallar konungs, ok stígr af baki. Valven ok Kæi, ræðismaðr Artus konungs, ok margir riddarar váru þar fyrir ok spyrja tíðenda; því at þeir sá

⁵ unnustu] jungfrú *b* (*ífr. Chrest. 1011*). ⁶ til — kom] þú sátt í rjóðrinu, ok vildir þú eigi hegna honum fyrir sína dirfð *b* (*ífr. Chrest. 1015—18*). ⁷⁻⁸ enn — líf] ef svá er, enn gör við mik sem þú vilt *b*. ⁹ uppgefinn ok yfirkominn] sá *b*, ok yfirgefinn *a*. ¹⁰ fara í stað] nú í stað fara *b*. ¹⁰ í kastalann] til minnar unnustu í kastala *b* (*ífr. Chrest. 1024—6*). ¹⁰ Kardigam] Cardigaan *b*. ¹⁰⁻¹¹ ok dverg] í dag *b*. ¹¹⁻¹² vald — hafa] hennar vald ok yðr til þrældóms, nema hún vili meiri miskunu á göra, ok *b*. ¹³ með mína] til minnar *b*. ¹⁵ orð] «orda» (?) *a*, handsöl *b*. ¹⁶ hafði við] gaf *b*. ²⁰ til — baki] ok svá til konungshallar ok stígr þar af baki sínum hesti; þar var *b*. ²¹ Kæi] Kói *b*. ²¹ margir] m. aðrir *b*. ²² váru þar fyrir] heilsa honum *b*.

hans skjöld höggvinn, brynju slitna ok hann sjálfan særðan stórum sárum. Hann svarar: «Góðir drengir! segir hann, «hvar er dróttningin? Því at ek á við hana skyld örendi — ok henni munu góð þykkja; em ek skyldugr á trú mína henni fyrstri ný tíðendi at segja.» Nú tók Valven í hönd honum ok leiðir hann fyrir konung ok dróttning — ok hans unnustu ok dverg. Kveðr hann konunginn kurteisliga, gengr síðan fyrir dróttning ok fellr alt til jarðar fyrir henni, heilsandi á hana kurteisliga ok vegliga, ok mælti síðan, svá at allir heyrðu, er hjá váru: «Frú dróttning!» segir hann, «ek em sigraðr ok yfirkominn ok hingat sendr — ok mín unnasta ok dvergr — til slíkrar miskunnar, sem þer vilið á göra. Enn mik hefir sigrat hinn röskvasti riddari Erex í einvígi. Enn hann er kátr í kastala, þeim er Roson heitir, ok hans unnasta, er hann hefir sèr nýpúsat; er hón svá fögr ok kurteis, at víða um lönd fær eigi hennar líka. Varð ek aldri fyrr sigraðr í einvígi. Görið nú skjótan órskurð á vart mál eptir yðvarri miskunn meir enn várri tilgörrð! Segi ek yðr, at hann kemr hær á morgin með sína hina fríðu unnustu.»

Dróttning mælti: «Sannliga ertu dauða verðr fyrir þá skömm, er þinn dvergr görrði minni mey ok mínum riddara,

³ hvar er dróttningin.] segið mér, hvar dr. er b. ⁴ skyld] «skyllt» a, nauðsynlig b. ⁵ ok] þau er b. ⁶ em] sá b, «enn» a. ⁷ á — henni] henni á trú mína b. ⁸ fyrstri] sá b, «fyrstur» a. ⁹ alt til jarðar] á knè b. ¹⁰ yfirkominn] yfirunninn ok með öllu yfirkominn b. ¹¹ röskvasti] röskvi b. ¹² einvígi] ok burtreið tillæggr b. ¹³ kátr] nú heill ok kátr b. ¹⁴⁻¹⁵ þeim — heitir] Rabín b. ¹⁶⁻¹⁷ nýpúsat] nýfengna b. ¹⁷⁻¹⁸ lönd — líka] veröld mun þurfa at leita, áðr önnur finnz jafnfríð b. ¹⁹ vart mál] váru máli b. ²⁰ Segi ek yðr] Ek kann yðr ok þat at segja b. ²⁰ hann] Erix b. ²¹ hina fríðu] «fríða» a, fríðu b. ²² þinn — görrði] þú görrðir b. ²³ riddara] ok þinn dvergr ok sú hin sama jungfrú, sem til þín er komin af hans vaskleik tillæggr b.

ok ert öngrar miskunnar verðr fyrir oss. Enn af því, at þat er mestr sigr at sigra reiði sjálfs síns enn hjálpa óverðugum, þeim er þarf, -- þá stattu upp, riddari! með þinni fylgd, ok skaltu vera hér vel kominn!»

5 Hann þakkar nú dróttningu sitt líf ok þetta frelsi. Síðan fær dróttning menn til at taka við hestum þeira ok klæðum ok geyma; hón fékk ok lækna til at græða hans sár; ok var þetta gört alt með lítillæti ok auðmjúkri þjónustu. Síðan gördi Artus konungr hann hirð-
10 mann sinn; var hann þar vel virðr í góðu yfirlæti.

Kap. V.

Þat er at segja frá Erex, at hann sat í sama kastala eptir þetta einvígi. Jarl einn þessa kastala hét Balsant; hann býðr Erex með mörgum mönnum til
15 veizlu ok hvat af sèr at þiggja, er hann vildi. Enn hann vildi til sama herbergis heim riða með sínum húsbónda ok unnustu. Ok er jarlinn veit þat, görir hann þar veizlu af sínum kosti ok fylgir honum sjálfr með sínum mönnum; ok lofa allir Erex fyrir þetta afreksverk.

20 Ok árla annan dag býr Erex sik til ferðar. Jarlinn fær honum til fylgðar þrjá tigu riddara ok gefr honum tvau ess ok marga aðra gripi ok riðr í veg með þeim, ok skilja með vináttu.

Nú riðr Erex ok hans frú í kastala þann, er Artus

¹ verðr fyrir oss] af mèr verðr *b.* ² hjálpa] *sá b.* ³ halfa *a.* ⁴ þá] því *b.* ⁵ við hestum] hesta *b.* ⁶ klæðum] varnað *b.* ⁷ geyma] *sá b.* geymdu *a.* ⁸ lítillæti] lítillátri *b.* ⁹ yfirlæti] fagnaði *b.* ¹⁰ er] er nú *b.* ¹¹ Jarl einn þessa] Enn jarl þess *b.* ¹² Balsant] Baslant *b.* ¹³ hvat — er] sèr af þiggja þat er *b.* ¹⁴ veit] sèr *b.* ¹⁵⁻¹⁶ görir — kosti] lætr hann göra af sínum kosti musteri (!) *b.* ¹⁷ sjálfr] *sá b.* sjálfum *a.* ¹⁸ sínum] mörgum *b.* ¹⁹ í] á *b.*

konungr sat í. Gengr konungr sjálfr í móti honum ok hefr frúna af baki; ok tekr dróttning við hennar geymslu ok sèr, at hennar klæðnaðr hefir beðit hennar örlætis; ok þat brast eigi, því at dróttning klæðir þegar meyna guðvefjarkyrtili með dýrlegum búningi, er eigi var minna⁵ verðr enn tíu merkr gulls, — þar með guðvefjarskikkju, fóðraða hvítum skinnum enn reflaða svörtum safala ok gullhlöðum setta þar, er bæta þótti. Birti víða af þeim búningi, enn þó bar meira ljóma af hári meyjarnnar enn af gullhlöðunum. Síðan tekr dróttning í hönd¹⁰ henni ok leiðir hana inn með sínum meyjum til hallar konungs. Var konungr þá fyrir með sinni hirð ok Erex. Konungr stóð upp móti dróttningu ok meyjunni ok setti meyna niðr hjá sèr ok horfði á hana — ok öll hirðin, ok undruðu hennar fegrð. Enn hón hafði roðnat nökkut,¹⁵ er hón var inn leidd í höllina, því at hón var eigi vön dagliga þvílíku fjölmenni; ok var hennar andlitslitir sem hin rauða rósa með samtengðan hvítan lit sem lilja, eða hit rauða blóð í nýfallinn snæ, eða sólar birti í heiðríkju veðri. Mátulig váru hennar tiltæki í sessi ok²⁰ göngu ok öllu athæfi.

Nú talar dróttning til konungsins: «Mikillar sæmðar er sá verðr, er svá mikla þryði vann ok hreysti ok slíka mey flutti til várrar hirðar; ok því sè hann öllum oss vel kominn.» — «Satt er þat,» segir konungr,²⁵

¹ í móti honum] *sá b (jfr. Chrest. 1530), saknas i a.*
⁴ brast] *bráz b.* ⁵ er eigi var] *sá b, eigi a.* ⁶ merkr] *sá ab.* ⁷ hvítum] *með hv. b.* ⁷ svörtum] *með sv. b.* ⁸ setta þar] *settan a, sett þar b.* ⁹ meira ljóma] *meiri ljómi a, meiri ljóma b.* ¹¹⁻¹² hallar konungs] *at dagverðardrykkju tillægger b.* ¹³ meyjunni ok] *sá b, saknas i a.* ¹⁴ niðr] *sá b, «midur» a.* ¹⁸ með — lilja] *samtengð hinni hvítu lilju b.* ¹⁹ nýfallinn snæ] *snjóhvítri mjöll b.* ²⁰ heiðríkju] *heiðskæru b.* ²⁰ sessi] *setu b.* ²³ sá] *sá riddari b.* ²⁴ hann] *hón b.* ²⁵ Satt er þat] *frú tillægger b.*

•ok eigi hefi ek sèt fríðari-mey. Ok ef þat er sam-
 þykki hirðarinnar ok allra dómr, at hón megi vel fríðust
 ok kurteisust heita af öllum meyjum í várri hirð, þá vil
 ek þann koss af henni þiggja, er ek vann til með mínu
 5 spjóti. Lauk konungr svá sinni ræðu, at allir játa
 með einni röddu, at hón ein muni fraklig at þiggja af
 konungi þenna koss fyrir sína fegrð; síðan var þat allra
 dómr, ok því næst snýr konungr at jungfrúnni ok mælti:
 •Þú, hin fríða mæ! þenna koss gef ek þér af öngri
 10 undirhyggju nè illvilja, heldr af heilagri ást ok góðum
 hug, því at þat skal þér heimilt, meðan við lifum bæði,
 fyrir útan allan illan grun.»

Kap. VI.

Nú biðr Erex Artus konung at veita sitt brúðlaup,
 15 ok játar konungr því, sendir þegar boð um alt sitt ríki
 konungum ok jörlum ok öðrum höfðingjum, at þeir komi
 allir til hans í Linkólne at pikkisdögum, er sumir kalla
 pentecost eða hvítasunnu, til þessa brúðkaups, enn at
 öðrum kosti hefði þeir hans reiði.
 20 Erex sendir nú þrjá tigu riddara eptir föður ok
 móður sinnar unnustu með góðum hestum ok dýrum

¹ ok eigi — sèt] at aldri sá ek b. ³⁻⁴ vil ek] viljum
 vèr b. ⁴⁻⁵ ek vann — spjóti] vèr höfum til unnit; nú unnið
 henni sannmælis um þetta mál, enn dæmið mèr þenna kost (sá!)
 b. ⁵ svá] með því b. ⁶ játa] fagna ok segja b. ⁶⁻⁷ af — fegrð]
 sá b (jfr. *Chrest. 1810—15*), þessa bæn a. ⁷ síðan — allra]
 ok er þat nú allra manna b. ⁸ snýr] snýz b. ⁹⁻¹¹ af — heimilt]
 meðr heilum huga ok með heilagri ást, at hón skal þér heimil
 vera b. ¹² grun] görning b. ¹⁴ konung] eptir lítinn tíma *tíl-*
lagger b. ¹⁵ því] gjarna ok *tillagger* b. ¹⁷ hans í Linkólne]
 sá b, saknas í a. ¹⁷ pikkis-] •piniz• a, •pútis• b. ¹⁸ til —
 brúðkaups] sá b, í Linkolm a. ²⁰ eptir] mót b.

klæðum. Hann görir ok orð Ilax konungi, föður sínum, at hann komi til brúðkaupsins á nefndum dögum.

Ok eptir konungs boði kemr þar saman mikit fjölmenni ok dýrir höfðingjar, þeir er ek mun nú fram telja. Fyrst kom Ilax konungr, faðir hans, með fimm 5 hundruð riddara vel búinna. Þar næst kemr Variens konungr af Salicusborg með sex hundruð riddara vel búinna. Þá kom Aretus konungr með sínum tveimr sonum, ágætum mönnum, með tíu hundruð riddara; þeir höfðu allir síð skegg, ok engi þeira var yngri enn sjau 10 tiga vetra. Þessu næst kemr Baldvin konungr af Germaína með sjau hundruð riddara; allir höfðu þeir grán eða hvítan hauk vel mútaðan. Þessu næst kemr Parsius konungr af Kumil — hann var ungr konungr ok fríðr — ok með honum átta hundruð riddara ok ungra manna, 15 ok hafði engi þeira skegg. Hèr eptir kom Hercules dvergakonungr ok með honum fimm hundruð dverga — hann var ok sjálfr dvergr — ok með honum Barit ok Rinald, bræðr hans. Þar næst kom Skati jarl ok Algeyr jarl, bróðir hans, af Andigonie með fjögur hundruð 20 riddara. Þar kom Marginús af Starlzborg með þrjú

² á nefndum dögum] at ánefndum tíma b. ³⁻⁴ mikit fjölmenni] mikill mannfjöldi b. ⁴ dýrir] ágætir b. ⁴⁻⁵ nú — telja] nefna b. ⁵ fimm] fjögur b. ⁶ riddara] allra (•alla•) tillögger b. ⁷ Salicus-] Sasia b. ⁷ vel] mjök vel b. ⁸ Aretus] Areta b. ⁹ mönnum, með] sá b, saknas i a. ⁹⁻¹¹ þeir — vetra] *þessa orð stállas i b efter næsta sats* (þessu — riddara). ¹⁰ þeira var] sá b, saknas i a. ¹⁰ sjau] sá b (*jfr. Chrest. 1978*), sex a. ¹¹⁻¹² af Germaína] sá b (*jfr. Chrest. 1963*), saknas i a. ¹²⁻¹³ grán — mútaðan] sá (*dock •muntadann•*) b (*jfr. Chrest. 1971—4*), græna höttu eða hvíta vel myndaða a. ¹³ Parsius] Sartinus b. ¹⁴ Rümil] Rimul b. ¹⁵ ok ungra manna] sá b, saknas i a. ¹⁶ þeira] sá b, saknas i a. ¹⁶ Hercules] Erbilis b. ¹⁸ hann — dvergr] sá b, saknas i a. ¹⁸ Barit] Brattur b. ¹⁹ Rinald] Revellus b. ¹⁹⁻²¹ Skati — Starlzborg] Ósester jarl með tvau hundruð ridd-

hundruð riddara, Jotun jarl ok Berald jarl með tvau hundruð riddara; þeir váru af Floresborg. Þar næst kom Arasade jarl af ey þeiri, er Visio heitir, með þrjú hundruð riddara — af þeiri ey, er hvárki er í ormr nè

5 padda, þar verðr ok hvárki ofheitt nè ofkalt ok eigi vetr. Þar kom Krafst ok Slention, miklir höfðingjar, ok Gorgunr, bróðir þeira, — þeir váru af Florisborg ór Flæmingjalandi — með níu hundruð riddara. Þar næst kómu þeir hertogar ok greifar: Gorgum hertogi, Langalíf

10 ok Flavent, bræðr hans, Galadin ok Ralaun, Klerus, Rorian ok Rinald ok hinn mikli Askantan ok mǫrt annarra höfðingja; þessir höfðu þjár þúsundir manna.

Nú er komit til Artus konungs mikit stórmenni ok mikit fjölmenni, er víða um heiminn höfðu til sótt.

15 Ok er konungr leit yfir þetta fjölmenni, þykkir honum mikit sitt vald ok megn, er mikill hlutr heimsins skal undir hann þjóna ok mektugir höfðingjar; ok gleðz nú í sínu hjarta enn miklar sök eigi af þegnavaldi, gleðr nú ok sæmir þá alla, er komnir váru til hans, ok setr

ara; þeir váru af Flores (*el. Feores?*) borg. Þar næst kom Andigami ok með honum fjögur hundruð riddara. Þeir kómu ok Gorgónus af Strjalsborg *b.*

¹ Jotun] ok Otún *b.* ² Arasade] Masade *b.* ³ Visio] Vera *b.* ⁴⁻⁵ af — padda] á þessari ey eru hvárki ormar nè pöddur *b.* ⁶ Þar] því næst *b.* ⁶ Krafst ok Slention] Garse ok Jentanern (*el. -vn?*) *b.* ⁷ Gorgunr] Gorgun jarl *b.* ⁷ váru] jarlar *tillægger b.* ⁷ Floris-] Flandris *b.* ⁷ ór] af *b.* ⁹ þeir — hertogi] fimmtijer hertogar *b.* ¹⁰ ok Flavent] Stanes ok Stenes *b.* ¹⁰ bræðr] bróður *b.* ¹⁰ Galadin] Gasadin *b.* ¹⁰ Ralaun] Casain *b.* ¹⁰ Klerus] Clemes *b.* ¹¹ Rorian] Roddan *b.* ¹¹ Rinald] Rivald *b.* ¹¹ Askantan] Ascamin *b.* ¹³⁻¹⁴ stórmenni ok mikit] *sá b, saknas i a.* ¹⁴ höfðu] hafði *b.* ¹⁴ sótt] safnaz *b.* ¹⁷ þjóna] lúta *b.* ¹⁷ mektugir höfðingjar] svá margir höfðingjar ok ágætir herrar *b.* ¹⁷ ok — nú] gleðjaz mjök *b.* ¹⁸ enn — eigi] ok þakka guði þetta sitt háleita lán, enn mikla ekki því heldr í sínu hjarta *b.*

þetta brúðlaup með allri þrýði ok gleði. Dubbar hann margan ungan mann til riddara, gefr þeim öllum einföld vápn ok ágæt klæði.

Ok nú er þúsánardagr kemr, er eptirfrétt nafni meyjarinnar, sem skyldugt er í guðs lögum, enn hón nefndiz Evida, ok eigi vissi Erex fyrr hennar nafn. Erki-⁵ biskup af Cantuaría þúsaði þau saman, ok leið þessi dagr með fögnuði. Enn at kveldi leiðir dróttning jungfrúna til sængr; enn Erex leiddu konungar ok jarlar ok biskupar ok aðrir dýrir höfðingjar. Ok er þeira hjúskapr¹⁰ helgaðr með bænahaldi ok alls konar þrýði.

Stóð þetta brúðlaup yfir mánuð með allri blíðu ok allra handa gleði. Ok at veizlunni liðinni vátu höfðingjarnir virðuligum gjöfum út leystir, ok engi fór þaðan gjafalauss.¹⁵

Enn áðr höfðingjarnir riði á brott, biðr Valven Artus konung ljá til viku frest at hafa burtreið, ok (at) þeir fengi sitt lof, er mesta frægð vinna, ok riddarar prófi sik. Ok þessu játar konungr ok býðr öllum á þann kost. Mátti þar líta margan riddara vel búinn með²⁰ góðum hestum ok gullofnum klæðum ok ágætum vápnum. Tótz þar sem snarpasta atreið. Enn í öllum þeim mannfjölda fékkz engi líki Erex útan herra Valven: þeir vátu

² margan — manni tvá unga menn b. ³ klæði] ok góða hesta; ok skortir þar nú eigi glaum ok alls konar gleði *tillægger* b. ⁴ þúsánardagr kemr] til kemr þúsánar b. ⁵ skyldugt] til skyldat b. ⁶ Evida] Ovide *här och i det följande* b. ⁶ hennar nafn] nafn jungfrú sinnar enn þá b. ⁷ Cantuaría] Camana b. ¹² mánuð] hálfan mánuð b (*jfr. Chrest. 2110 och 2114—5*). ¹⁷ ljá til] l. sèr b. ¹⁷ at hafa] til at h. b. ^{17:19} ok at — sik] til skemtanar öllum þar þá samankomnum höfðingjum, at riddararnir meggi prófa sinn fræknleik ok riddaraskap, ok at þeir riddarar meggi fá sitt lof, er mesta frægð vinna b. ¹⁸ á þann] mönnum á sinn b. ²³ fékkz — líki] fannz engi maðr jafningi b.

jafnir á riddaraskap; báru þeir nú frægð ok lof af konungi ok dróttningu ok af öllum höfðingjum ok þar með af öllum almúganum. Endiz með þessu þessi burtreið, at höfðingjarnir skiljaz með vináttu, ok ferr hverr heim
5 til síns ríkis.

Kap. VII.

Erex biðr konung ok dróttning gefa sèr gott orlof heim til síns föður; því at hann hafði langan tíma í brott verit. Konungr ok dróttning veita honum þetta
10 ok fá honum sæmillgt föruneysi, ok skiljaz með mikilli virðingu ok vináttu. Ríðr hann til borgar síns föður með sína unnustu; ok gengr konungr sjálfr móti sínum syni með sinni hirð, ok leiða hann til hallar, ok var þar fyrir búin ágæt veizla.

15 Síðan setz Erex um kyrt ok ann svá mikit sinni unnustu, at hann fyrirlætr alla gleði ok skemtan ungra manna. Vel er hann virðr af öllum góðum mönnum, enn þó fær hann nökkut ámæli fyrir sitt hóglífí; ok angrar þat hans frú mjök, er hón heyrir honum hallmælt.

20 Ok einn morgin, er hón liggir í sæng hjá bónda sínum ok hón hyggr, at hann sofi, talar hón lágt fyrir munní sèr ok mælti: «Harmr er mèr þat, herra minn! er þú fær mikit ámæli af þinni ást, er þú leggr á mik, ok þínu hóglífí.» Erex heyrði orð hennar ok sprettr

¹⁻² af konungi] fyrst af k. b. ² ok af öllum] enn síðan af ö. b. ²⁻³ ok þar — almúganum] út frá ok svá almúga b. ³ þessu] sá ab. ⁷ gott] saknas í b. ¹⁰⁻¹¹ mikilli virðingu ok] saknas í b. ¹² sjálfr] með lærðum mönnum út af borginni til-læggr b (jfr. Chrest, 2330). ¹²⁻¹³ sínum — hallar] þeim með prócessione, ok leiða hann í borgina með alls konar skemtan b. ¹⁷ góðum mönnum] landsmönnum b. ¹⁸ fær] fór b. ¹⁸ ámæli — sitt] á móti sínu b. ¹⁸ hóglífí] sá b, hólífí a. ¹⁹ hallmælt] hardmælt b. ²³⁻²⁴ mikit — hóglífí] sá b; ámæli fyrir þá ást, er þú hefir á mèr a.

upp þegar í stað, klæðir sik ok mælti til hennar: «Bú þik í stað með þínum hinum bezta búnaði! Því at í dag skulum við af þessari borg bæði ríða, ok eigi lengr vil ek þola ámæli fyrir mitt hóglífi af þeim landsmönnum.» Hón iðraz nú orða sinna, enn klæðiz þó með 5 mikilli skyndi.

Herra Erex tekr nú sín herklæði ok þeira hesta, söðlar þá ok setr á bak sína frú. Síðan gengr hann til síns föður ok segir honum sína ætlan. Enn hann angrar mjök ok alla hirðina hans tiltekju, ok fá þó ekki at 10 gört. Hleypr síðan Erex á sinn hest ok ríðr með sína unnustu út af staðnum ok ekki manna með honum, því at hann heitr hverjum þeim manni bráðum dauða, er honum vildi fylgja, ok því þorði þat engi at göra.

Hann ríðr nú á þá mörk, er Hervida heitir. Þar 15 lágu úti átta spillvirkjar, er drápu menn ok ræntu fê; ok því eyddiz þar almannavegr, ok var þat mörgum mikit mein. Erex biðr nú sína frú ríða fyrir sér ok óttaz ekki þat fuðr eða hvern váði sem at hendi ferr, ok tala ekki við sik. 20

Þau ríða nú lengi um skóginn, þar til er þau ríða svá, at þau sjá einn kastala — ok þar úti fyrir þrír riddarar, allir sitjandi á góðum hestum, ok skemta sér; ok veit Erex, at þeir eru spillvirkjar. Ok er þeir, er í kastalanum váru, sá ferð hans, kalla þeir hátt á sína 25 kompána ok segjaz sjá einn riddara vel búinn ok með honum fríða mey. Þá mælti einn: «Þat veit trúa mín,»

⁴ hóglífi] *sá b, hóglífi a.* ⁶ skyndi] *sorg b.* ⁷ þeira hesta] *hesta þrjá b.* ⁸⁻⁹ til síns f.] *fyrir f. sinn b.* ¹⁰ tiltekju] *sá a, tiltæki b.* ¹³ þeim — bráðum] *sá b, saknas i a.* ¹⁵ nú á] *sá b, saknas i a.* ¹⁵ Hervida] *Herford b.* ¹⁶ úti] *um b.* ¹⁶ spillvirkjar] *sá ab (áfven rad. 24).* ¹⁹ þat fuðr («fudur» *a*) eða] *saknas i b.* ¹⁹ hendi ferr] *höndum kemr b.* ²²⁻²³ þrír — sitjandi] *þrjá alvápnada riddara b.* ²⁵ hátt] *sá b, saknas i a.*

- segir hann, «at ek skal eiga hans frú; því at ek em yðvarr húsbóndi, því á ek fyrstr at kjósa af váru herfangi.» Annarr mælti: «Ek skal eiga hans sverð.» Þriði mælti: «Ek skal eiga hans brynju.» Hinn fjórði 5 mælti: «Ek skal eiga hans skjöld ok spjót.» Hinn fimti mælti: «Ek skal eiga hans hjálm, merki ok gyrðil.» Hinn sætti mælti: «Ek skal eiga öll klæði hans.» Hinn sjaundi mælti: «Ek skal eiga hans hest ok söðulreiði.» Þá mælti hinn átti: «Þér skiptið ójafnt við mik ok 10 rangliga; ok með því at ek fæ ekki fè, þá skal ek eiga hans hægri hönd, fót ok lífit með.» Nú ríða þessir þrír fram at Erex, er búinir váru; enn hinir herklæðaz á meðan, er í kastalanum váru, ok búaz at veita lið sínum kompánum, ef þarf.
- 15 Nú sèr Evida, hvar þessir þrír riddarar ríða ok láta ófrýnliga. Hón minniz á þögn, er henni var boðin, enn má þó ekki annat fyrir ástar sakir við Erex enn snúa nú aptr ok segir honum; því at hón var langt fram undan í veginn. Fær hón óþökk af honum þar fyrir.
- 20 Ok jafnskjótt er þeir finnaz, leggr einn þeira til hans í skjöldinn, ok beit ekki á; enn lagit hljóp út af ok niðr í völinn, enn hann laut eptir. Erex sló hann með sinni burtstöng svá fast á hálsinn, at augun hrutu ór höfðinu, fèll hann til jarðar í óvit, ok hestr hans trað hann 25 undir fótum til bana. Annarr högggr sínu sverði í skjöldinn svá fast, at festi í skildinum; Erex snarar svá

¹ eiga] nú eignaz b. ² húsbóndi] höfðingi, ok af b. ⁴⁻⁵⁻⁷ Hinn] sá b, Enn a. ⁵ spjót] «blíjat» b. ⁶ gyrðil] fègyrðil b. ⁷ öll — hans] sá b, hans öll klæði a. ⁹ skiptið ójafnt] skipið órètt b. ¹³ búaz] b. við b. ¹⁶ ófrýnliga heldr] ófriðliga b. ¹⁶ boðin] sá b, skipuð a. ¹⁸ segir] segja b. ¹⁹ undan í veginn] í veginn undan ríðinn b. ²³ fast] hart b. ²³ at] sá b, er a. ²³⁻²⁴ höfðinu] sá b, honum («h̄m») a. ²⁴ trað hann] til jarðar tillægger a. ²⁵ bana] sá b, dauðs a. ²⁶ fast] saknas i b.

skjöldinn, at hinum varð laust sverðit, ok slær hann svá fast með skjaldarröndinni, at heilinn lá úti. Þriði snýr undan, skýtr hann þann í gegnum með spjóti, fèll hann dauðr á jörð. Í þessu kómu at fimm þeira kompánar; tekz þar hin snarpasta orrusta ok lauk svá, at Erex 5 feldi þá alla, enn varð lítt sárr. Tekr hann vápn þeira ok hesta, ríðr með sína frú í kastalann, sefr þar um nóttina; ok var þar ekki manna fyrir.

Kap. VIII.

Um morgininn í ár ríðr Erex af kastalanum ok 10 læsir honum sterkliga. Hefir hann þaðan átta hesta klyfjaða með herfang, ok var þó meira eptir. Ríðr hans frú fyrir, enn hann rekr hestana eptir, ok fara svá marga daga, enn liggja úti um nætr, unz þau koma í eina borg, er Pulchra heitir. Þar ræð fyrir Milon jarl. 15 Þar tekz Erex sèr náttstað innan borgar hjá einum bónda. Allir undruðuz hennar fegrð. Þetta var sagt jarlinum; hann gengr síðan til móts við Evida ok Erex ok fagnar þeim vel, enn þó kendi hann þau ekki. Þó var hans auga hvergi útan á Evida ok eigi síðr hans 20 hjarta, ok allr þóttiz hann brenna fyrir ástar sakir, ok talar til hennar leyniliga: «Heyr mik, hin fríðasta kona í allri veröldinni! Þín fegrð sigrar alla veraldar þrýði, ok

¹⁻² svá fast með sk.] með sk. svá f. í höfuðit b. ⁴ þessu] þessari svipan b. ⁶ feldi] drap b. ⁷ hesta] sá b (*jfr. Chrest. 3060—3, 3069*), klæði a. ¹⁰ í ár] árlá b. ¹⁴ marga] um m. b. ¹⁵ Pulchra] Pulcra b. ¹⁶ náttstað] herbergi b. ¹⁷ hennar fegrð] fegrð ok fríðleik Ovide, er hana sjá b. ¹⁸ jarlinum] sjálfum j. b. ¹⁸ síðan] þegar b. ¹⁸ til móts] sá b, móts til a. ¹⁹ vel] ok setz niðr hjá þeim *tillægger* b. ²¹ fyrir — sakir] af ástar hita fyrir hana b. ²² leyniliga] svá segjandi *tillægger* b. ²² mik] þú b. ²³ fegrð] list ok kurteisi b. ²³ þrýði] sá b, makt a.

lofaðr sè guð, er kann svá skapa fríða skepnu. Mitt hjarta stiknar alt fyrir þína fegrð; skaltu mín frú vera ok alla hluti skipa í mínu ríki eptir þínum vilja.» Hón segir: «Guð gæti þín, jarl! þú ert ríkr höfðingi ok af
 5 guði skipaðr at hefja hans kristni ok refsaranglátum, enn ek em bundin í helgum hjúskap, ok munt þú eigi vilja ræna skaparann tveimr sálum senn ok kaupa þer ok mèt helvíti.» Jarlinn svarar: «Svá fastliga er mèt þetta í vilja komit, at ek missi eigi þenna kost fyrir alt
 10 veraldar gull, ok ek skal þín fá enn þíns bónda höfuð láta af slá, þótt þar liggi guðs reiði á; ok ertu svá ær ok vitlaus, at þer þykkir betra at fylgja einum vallara fátækjum enn sitja í háseti hjá mèt ok stýra öllu mínu ríki með mèt.» Evida angrar nú mjök, ok tekr þó
 15 snjalt ráð ok skjótt ok mælti svá: «Herra!» segir hón, «ek finn þinn vilja öruggan til mín; ok því vil ek þat gjarna göra, ef þer hlítið mínum ráðum: látið okkr hjón bæði sofa í fríði í nótt, at ek sýnumz eigi ráða honum bana, enn at morni görið, sem yðr líkar, við hann; ok
 20 haldið yður orð við mik, ok fáid mèt yðvart innsigli!» Þessu játar jarlinn glaðliga ok görir svá, gengr síðan á brott með sínum mönnum. Enn þau fara til náða; ok þegar þau ganga í sæng, segir hón Erex alt þeira við-

¹ guð] sá guð b. ¹ kann — skapa] svá kann göra b.
² stiknar] þat styrktnar b. ² fegrð] ást b. ⁵ ranglátum] ósiðum b. ⁷⁻⁸ þer ok mèt] mèt með því ok þer eilíft b. ⁹ þenna kost] þína ást b. ¹⁰ þín fá] sá b, þurfa a. ¹¹ láta] sá b, saknas í a. ¹¹ svá] saknas í b. ¹² at] ef b. ¹² vallara] sá b, falsæra a. ¹⁴ angrar] angraz b. ¹⁶ þinn — öruggan] öngvan yðar(n) vilja b. ¹⁶ þat] hann b. ¹⁸ sofa] samt vera b. ¹⁹ bana] eða samþykkj(a) hans dauða tillögger b. ¹⁹ at morni] lát mik brott taka frá honum, ok mun mitt mál svá betr fyrir mælaz, enn tillögger b. ¹⁹⁻²⁰ ok haldið] enn gefid mèt trú at halda öll b. ²⁰ orð] ok heit tillögger b. ²⁰ fáid mèt] þar með b. ²⁰ innsigli] í pant tillögger b.

skraf ok sýnir honum innsigli jarlsins til jartegna. Ok jafnskjótt klæðiz hann, ok búaz þau á brott ok riðu út af staðnum ok gáfu bónda góðan hlaupara fyrir sinn greiðskap.

Ok er jarlinn verðr þessa viss, herklæðiz hann 5 skjótt ok hans ráðgjafi, er Bolvin hét, ok hundrað riddara, ok riða hart eptir Erex, ok finna hann við einn skóg á slöttum völlum. Jarlinn ok ráðgjafinn váru lengst fram undan liðinu. Evida segir Erex eptirreiðina, ok fær hún óþökk af honum þar fyrir. Þó snýr hann aptr 10 móti Bolvin ok leggr sínu spjóti í gegnum hanu ok kastar honum dauðum af hestinum. Í því kemr at Milon jarl ok leggr í skjöldinn Erex, svá at rifnaði hinn ýzti hlutr brynjunnar í sundr, ok hefði Erex dauða af fengit, ef brynjan hefði eigi hlíft honum, ok varð hann þó 15 mjök sárr. Hann höggr í sundr spjótskaptit fyrir jarlinum ok annat högg í hjálminn, svá at af sneið hjálm-inum þat, er nam, ok fylgði þar með hárit ok hausfillan ok þar með eyrat, ok sverðit kom niðr á öxlina ok sneið af þat, er tók, svá at jarlinn misti höndina, 20 ok fèll hann við þetta í óvit af hestinum til jarðar. Erex forðar sèr á skóginn, enn jarlsmenn koma þar at, er hann liggir, ok styrma nú sumir yfir honum, enn sumir riða eptir Erex. Í því raknar jarlinn við ok kallar

⁴ greiðskap] forbeina *b.* ⁶⁻⁷ ráðgjafi — riddara] *sá* (*dock* • Bolún • *hár ok rad. 11*) *b.*; riddarar, hundrað til samans, ásamt hans ráðgjafa, er Bolvin hét *a.* ⁸ Jarlinn — lengst] þeir váru langt *b.* ¹² leggr] af öllu afti *tillögger b.* ¹³⁻¹⁴ rifnaði — brynjunnar] hann rifnaði í tvá hluti *b.* ¹⁷ högg] *saknas i a.*; annat högg hans kom í hjálm jarls, ok þat var svá mikit, at hann *b.* ¹⁷⁻¹⁸ af — nam] sneið af allan koparinn af hjálm-inum *b.* ¹⁸⁻¹⁹ fylgði — hausfillan ok] *sá b, saknas i a.* ¹⁹ sverðit kom] *sá b, saknas i a.* ²⁰ ok sneið] *sá b, sneið a.* ²⁰ höndina] *hendina a.* ²³ nú sumir] *sá b, saknas i a.*

- hári röddu, biðr öngvan svá djarfan vera, at eptir honum riði eða mein göri, ok talar svá: „Guð hefir réttum dómi yfir oss komit: ek vilda honum dauða fá, enn hans hinni vitru konu skömm ok skaða ofan á, 5 enn þat er nú á mër niðr komit, er minn hinn æzti ráðgjafi er dauðr, enn ek sárr. Fari, sem guð vill! ok ráði (hann), hvárt ek lifi lengr eða skemmr! enn at vísu skal þessa óhefnt af mër, ok skulu þau í friði fara fyrir mër.“
- 10 Snýr jarlinn aptr við þetta; enn Erex ríðr nú sinn vög þann dag um skóginn, ok taka þau náttstað í einu rjödri um kveldit, ok bindr (Erex) sár sitt. Enn at inorni riðu þau af skóginum fram hjá einum kastala. Af þeim kastala ríðr út einn riddari svá stórr ok þrek- 15 ligr, at Erex þóttiz öngvan annan þvílíkan sèt hafa. Hann hafði öll vápn gulli búin (ok þar) með vænt ess; hans söðulreiði var af purpura ok hans bliat, enn hans merki af baldrkinn, alt gullskotit. Hann riðr hart at Erex ok talar til hans: „Þú, riddari!“ segir hann, „fá 20 mër þína hina friðu unnustu! því at þat sómir vel, (at) hón skuli mín vera, ok hana vil ek gjarna fá ok þar lífit leggja á.“ Erex segir: „Ek em lítt til einvígis fær, enn fyrr vil ek berjaz enn láta mína unnustu; því at ek hefi réttara at mæla.“ Hefz hær upp hin snarp-

¹ vera] *sá b, saknas i a.* ³ réttum — komit] *dæmt réttan dóm í millum vár b.* ³ vilda] *kunna ok vilda b.* ⁴ ofan á] *saknas i b.* ⁵ æzti] *beztu vin ok b.* ⁶ ek sárr] *mín sár fara, sem verða má b.* ⁶⁻⁷ Fari — skemmr] *Nú ráði guð, hvárt ek hefi lífit eða eigi b.* ⁷ vísu] *sönnu b.* ⁹ fyrir mër] *f. oss b.* ¹⁰ þetta] *svá búit b.* ¹⁴ þrekligr] *sterkligr b.* ¹⁶ ok — ess] *ok hinn vænasta hest b.* ¹⁷ söðulreiði] *söðulklæði b.* ¹⁷ bliat] *•blijar• b.* ¹⁸ baldrkinn] *•balldurkyni• b.* ²⁰⁻²¹ þat — vera ok] *hón lítz mër svá, at b.* ²² em] *em nú njök sárr ok b.* ²³ vil] *vilda b.* ²³ berjaz] *b. við þik b.* ²⁴ réttara at mæla] *betra at miðla b.*

asta orrusta ok svá sterklig atreið, at þeir fara báðir
aptr af hestunum ok koma standandi á jörð, ok bregða
sinum sverðum; ok höggr hvárr til annars í ákafa, þar
til er þeir eru svá móðir ok sárir, at þeir geta varla
reitt sverðin; ok um síðir standa þeir á knjánum. Ok 5
gengr svá, at Evida græt sárliga, er hón sèr farar síns
bónða, svá at hón liggr stundum í óviti af harmi.

Nú biðr kastalamaðrinn hvíldar, ok fær hann þat
ok spyr Erex at nafni. Enn hann segir, at hann skal
fyrri segja sitt nafn; ok svá görir hann ok mælti: «Ek 10
em konungr at löndum ok auðæfum, svá at mèr þjóna
fjórir jarlar ok sjau greifar ok mart annat stórmenni;
enn nafn mitt er Guimar, ok em ek systurson Ilax kon-
ungs. Enn nú segið mèr yðvart nafn! Enn aldri fann
ek betra riddara enn þik.» Erex segir nú sitt nafn, 15
föður ok ætt. Ok nú kastar riddari Guimar sverðinu
ok rennr á háls Erex ok fagnar honum blíðliga ok
biðr af sèr reiði ok býðr honum með sèr alla kosti.
Erex gefr honum upp sína reiði fyrir frændsemis
sakir, ok ríða heim til kastalans, ok dvalðiz þar hálfan 20
mánuð. Græðir Erex sár sín, ok gróa þau snárt; ok
þegar er honum er aptrbata, býz hann á brott, ok vill
eigi föruneysi með sèr hafa; enn Guimar, frænda sinn,
biðr hann veita sèr lið, ef þarf. Hann jatar því gjarna,
ok skiljaz með vináttu; harmar hann þat mjök, er hann 25

²⁻⁴ þar til] *sá b*, til þess *a*. ⁴ ok sárir] *sá b*, *saknas*
i a. ⁴⁻⁶ geta — svá, at] falla nú báðir á sin knè ok gangaz svá
at *b*. ⁶ sárliga — farar] harðliga sárligar viðfarar *b*. ⁸ ok —
þat] *sá b*, *saknas i a*. ¹¹ em] em ríkr *b*. ¹² mart] *sá b*, mikít
a. ¹³ Guimar] Gunnerus *b*. ¹⁴ Enn aldri] því at aldri *b*. ¹⁶ föður
ok ætt] þar með ok einninn föður, ætt ok ríki *b*. ¹⁸ með sèr]
sá b, *saknas i a*. ²¹ ok gróa þau snárt] *sá b*, *saknas i a*.
²² aptrbata] í *a. b*. ²³ Guimar] •E. a, Gunnver konung *b*. ²⁴ lið]
liðveizlu *b*. ²⁴ ef] ef hann *b*. ²⁵ harmar hann] h. konungrinn *b*.

vill öngva menn með sér hafa ór sínu ríki, þar er hann eigi þó margar torfærur um at fara.

Kap. IX.

Nú riðr Erex marga daga, þar til er hann kemr á
 5 einn eyðiskóg þykkvan ok víðan; taka þau sér þar nátt-
 stað í einu rjóðri. Ok um miðnætti heyra þau mikinn
 grát ok ill læti. Erex stendr upp ok tekr hest sinn ok
 riðr eptir þeim látum, þar til er hann sér eina konu
 grátandi hlaupandi um skóginn; hón reif af sér klæðin
 10 ok þreif í sitt hár. Hann spyrr, hvat hón grætr. Hón
 svarar: «Ek var rík kona ok átta ek mēr ágætan bónda;
 við riðum á þenna skóg með tuttugu riddara ok mikilli
 gleði; enn at oss kómu tveir jötnar í gærkveld ok drápu
 alla riddara, enn tóku bónda minn harðliga ok börðu
 15 ok bundu á bak; enn ek kómumz undan; em ek nú
 fátæk ok aum ok vesul oðin; tóku þeir ok vára hesta
 ok klæði; eru þeir skamt hēðan. Nú várkunnid mēr
 minn harm, þótt þér fáið eigi meira at gört; því at
 ófært er við þá at eiga.» Erex mælti: «Grát eigi, kona!
 20 ok bið mín hēr! enn at vísu skal ek þá finna ok freista,
 hvat ek fæ at gört.»

Hann tekr Evida af baki, harmsfulla um ætlan síns
 bónda. Hann hleypir nú í brott í skóginn sem harðast.

¹⁻² sínu — fara] hans ríki til brottferðar *b.* ⁴ þar til] *sá b,* til þess *a.* ⁶ miðnætti] miðja nátt *b.* ⁷ hest sinn] *s.* h. ok sín herklæði *b.* ⁸ látum] l. ok kemr *b.* ⁹ grátandi] *gr.* ok *b.* ⁹⁻¹⁰ klæðin — hár] hár ok klæði *b.* ¹⁰ grætr] görir *b.* ¹² mikilli] *sá ab.* ¹⁴ tóku] hertóku *b.* ¹⁵ undan] u. á brott *b.* ¹⁶ fátæk ok aum] *sá b, saknas i a.* ¹⁶ tóku þeir ok] enn þessir jötnar tóku *b.* ¹⁷ klæði] góðs *b.* ¹⁹ er — eiga] er yðr við þessa jötna at stríða *b.* ²⁰ mín hēr] hēr hjá minni unnustu *b.* ²¹ hleypir] *sá b,* hleypir *a.*

Ok brátt getr hann at líta, hvar tveir jötnar fara; ok rekr annarr þeira marga hesta klyfjaða af góðum vápnum ok dýrum klæðum; annarr riðr miklu síðar ok hefir hest í togi; á honum var alnökkviðr maðr — ok bundnar 5
hendr á bak aptr, enn fætr niðr undir kvið, — svá
barðr ok víða lamðr, at hestrinn ok maðrinn flóði allr í
blóði, ok víða runnu þá blóðlækir af honum, ok var hann
nú svá nær kominn at bana. Erex snýr at þeim, er með
manninu ferr, ok mælti til hans: «Góði herra!» segir hann,
«lát lausan þann mann, er svá er hörmuliga haldinn, ok 10
haf þar fyrir mína vináttu!» Jötunninn lítr til hans
grimmliga ok mælti: «Dragztu á brott, þú leiðr skálkr!
ef þú vilt líf hafa! eunn aldri frelsir þú manninn af
mínum fundi.» Erex mælti: «At vísu skal ek frelsa
hann, ef ek má.» Jötunninn hló at honum ok mælti: 15
«Þú, fól! talar sem einn snápr; því at ekki hefir þú
meira við mik at göra enn lamb við león.» Erex höggv
til jötunsins með sínu sverði á öxlina ok sneið um þvert
brjóstit ok út um síðuna annars vegar, ok steypir honum
daudum af hestinum. Í þessu kemr at hans kompán 20
ok reiðir upp stóra járnklumbu ok slær til Erex; hann
brá fyrir sik skildinum af öllu affi, ok lamðiz hann allr;
enn höggit kom á háls hestinum, ok féll hann dauðr til
jarðar. Enn Erex hafði þykk mikinn af högginu, þótt
eigi kæmi glöggt á hann ómætti af, ok rasaði til jarðar. 25
Þetta sèr jötunninn ok reiðir upp kyfuna af öllu affi

² klyfjaða af] kl. með *b.* ³ dýrum klæðum] öðrum
dýrum gripum *b.* ⁴ kvið] kviðinn á hestinum *b.* ⁵ hestrinn —
allr] sjálfr hann ok allr hestrinn lodradi. *b.* ⁷⁻⁸ víða — svá]
sá *b.* saknas í *a.* ¹¹ hans] sá *b.* saknas í *a.* ¹² Dragztu]
• dragna *b.* ¹³ ef þú vilt] sá *b.* vilier þu. *a.* ¹³ enn] því at
b. ¹⁴ mínum fundi] minni hendi *b.* ¹⁷ mik] mér *b.* ²² brá —
skildinum] bar *f.* s. skjöldinn *b.* ²³ háls] hala *b.* ²⁴ þykk]
þunga *b.* ²⁵ kæmi — jarðar] sá *b.* á hann rataði *a.*

- ok ætlar at slá hann í höfuðit, svá at heilinn liggi úti. Erex spratt á fætr ok hleypr aptr í millum fóta honum. Þetta högg varð svá mikit, at járnkylfan sökk at höndum honum í jörðina, ok laut hann mjök eptir högginu.
- 5 Erex reiðir nú upp sverðit tveim höndum af öllu afli ok höggr á hrygginn jötninum ok sníðr hann sundr í miðjunni. Síðan leysir hann hinn bundna riddara ok fréttir hann at nafni. Enn hann fellr fram til jarðar fyrir hans fótum ok þakkar honum fagrlega sína lausn
- 10 ok lífgjöf ok mælti: „Nafn mitt er Kalviel; ek em ættaðr af Karinlisborg; mín unnasta heitir Favida, dóttir Ubba jarls af Buderisborg; enn ek em hertogi af Folkborg. Nú gef ek mik ok mína unnustu til æfinligrar þjónustu þat alt at göra, er þær bjóðið oss.“ Erex mælti
- 15 ok þakkar honum sitt boð, segiz eigi þann þrælka, er guð hefir frelst með sinni miskunn, enn það hann ríða til Artus konungs ok segja honum sannendi af sínum ferðum; enn hann játar því gjarna; tóku síðan hesta sína ok alt herfangit, er jötnarnir höfðu með farit, ok
- 20 finna sínar unnustur. Varð þar fagnafundr mikill með þeim; skilja síðan með vináttu, ok ríðr Kalvil til hirðar Artus konungs ok segir frá ferðum Erex. Ok varð konungr glaðr við þessa sögu ok svá hans hirð, ok fagna hans undarligum röskeik.

⁸⁻⁹ fram — fótum] til fóta honum allr til jarðar b. ¹⁰ Kalviel] Balivel b. ¹¹ Karinlisb.] *sá el. Karinlisb.? a, Carviliab. b.* ¹¹ Favida] *el. Javida? a, Pavida b.* ¹² Buderisborg] •Brandey• b. ¹²⁻¹³ af Folkborg] at tign af Folkberg b. ¹³ mik] ok mitt riki í yðvart vald *tillægger b.* ¹⁵ segiz — þrælka] enn segir. at hann vill eigi þola þann þroska eða þjá b. ¹⁶ það] *sá b, •bader• a.* ¹⁶ hann] *sá b, otydligt i a.* ²⁰ fagnafundr] fagnaðarfundr b. ²¹ Kalvil] Babuel b. ²² Erex] ok svá hans hreysti *tillægger b* ²² ok — hirð] *sá b, saknas i a.* ²⁴ undarligum] riddaraligum b.

Kap. X.

Frá Erex er þat at segja, at hann ríðr lengi um skóginn ok hans unnasta, ok hafa öngva fæðu útan aldin af viðum. Ok einn dag heyra þau ógurlic læti; því næst sá þau, hvar einn flugdreki flýgr ok hefir einn 5 mann í sèr alvápnaðan ok hefir sólgit hann meir enn í beltisstað. Hann lifði enn. Drekanum varð maðrinn þungr, ok flaug lágt.

Erex harmar nú dauða dýrðligs drengs ok heitr af öllu hjarta á guð sèr til hjálpar enn manningum til lífs; 10 ríðr síðan fram at honum með öruggu hjarta, vill heldr missa sitt líf enn leita eigi við at hjálpa þeim manni, ok höggv á bæxl drekanum, svá at hann kiknaði. Við þetta högg lætr hann upp manninn ok vendir sèr at Erex, ok hleypr nú at honum með gapanda munn. 15 Erex hleypr af baki hestinum ok leggr sínu spjóti í munn drekans af öllu afli til hjartans; ok fèll hann dauðr á ess Erex, ok fékk þat þegar bana.

Nú gengr Erex at þeim manni, er á vellinum lá í óviti, ok hans frú Evida, ok leita þau honum lífs, sem 20 þau megu. Ok er hann raknar við, þakkar hann þeim hjartanliga sína lífgjöf. Þá spyrja þau hann at nafni. Hann svarar: „Ek heiti Plato, Vigdæiborgar hertogi, systursonr herra Valvens af Artus garði. Enn þessi dreki

⁴ viðum] •uidu• a, viði b. ⁵ flugdreki] •flugdreki• b. ⁵⁻⁶ einn — alvápnaðan] í munn einn mann albrynjaðan b. ⁶ sólgit hann] þá *tillæggr* b. ⁶ í] at b. ⁷ Hann — enn] Enn hann lifði þó enn b. ⁹ dauða] slíkan d. b. ¹⁰ guð] alnáttkan g. b. ¹¹ öruggu] snöru b. ¹³ hann kiknaði] af tók b. ¹⁴ upp manninn] manninn lausan b. ¹⁵ hleypr nú] steypir sèr b. ¹⁹ þeim manni] þessum riddara b. ²⁰ óviti] svá nær at bana kominn *tillæggr* b. ²³ Vigdæiborgar] Margdeiborgar b. ²³ hertogi] *ordet börjar ny sida; som kusted är felaktigt skrifvet* riddari a. ²⁴ Artus] konungs *tillæggr* b.

tók mik í morgin sofanda af mínum skildi; ok er mín frú
ok hirðsveinar skamt á brott hæðan leitandi mín. Nú gef
ek mitt ríki ok mik í þitt vald.“ Nú þakkar Erex guði,
er hann hefir frelst svá góðan riddara; því at görla
5 kennir hvárr þeira annan, ok varð þar fagnaðarfundr
með þeim. Ok skjótt koma þar menn Plato ok hans
unnasta, sorgmód af hans brotthvarfi, ok ætlaði hann
daudan. Ok er þau sá hann frelstan ok fundu hann
lifs vera ok vita, hversu at hefir borit, verða þau fegn-
10 ari, eunn frá megi segja, fallandi til fóta Erex, þakkandi
honum mikilliga þenna sigr ok mildiverk, bjóðandi honum
sína fylgð ok þjónustu. Enn hann neitti því skjótt ok
biðr þau fara til Artus konungs ok segja honum, hvat
til tíðenda hefir borit í þessari ferð. Enn þau göra svá,
15 ok þó nauðig; skilja svá við hann at sinni.

Enn Erex ríðr um skóginn með sína unnustu
langa hríð, unz hann sèr, hvar ríða sjau menn alvápn-
aðir; reka þeir marga hesta klyfjaða af dýrum gripum
til eins kastala, er skamt stóð þaðan, ok þar á fjóra
20 riddara bundna ok sára ok fjórar jungfrúr harla vænar.
Ok þeir sjá, hvar Erex ríðr, ok þegar snúa þeir at
honum; enn fjórir ríða til kastalans at geyma herfangit.
Sá er fyrir þeim var, kallar hári röddu: „Þú, riddari!“
segir hann, „ríðr sem fól í hendr oss öllum. Enn ef þú
25 vilt líf hafa, þá fá oss vápn þín ok klæði, hest ok unn-

² hirðsveinar] skjald- b. ³ guði] almáttkum g. b. ⁴ frelst] fyrir sína hönd *tillægger* b. ⁵ góðan] ágætan b. ⁶ þar] nú hinn mesti *tillægger* b. ⁷ sorgmód] hón „sorgadi“ nú mjök b. ⁸ hann — fundu] *saknas* i b, „hann frelst (eller frelse?) og formerktu“ a. ⁹ lífs vera] lífanda b. ¹⁰ mikilliga] *sá* b, merkiliga a. ¹¹ bjóðandi] ok bj. b. ¹² neitti — skjótt] því skjótt neitti a; skjótt *saknas* i b. ¹³ þessari] þeira b. ¹⁴ kastala] skála b. ¹⁵ sára] þá alla sára b. ¹⁶ Ok] Ok er b. ¹⁷ ok þegar] *utlemnas* i b. ¹⁸ þeir] *sá* b, þeir a. ¹⁹ fól] eitt f. b.

ustu, enn gakk í líuklæðum einum — ef þú vilt líf bafa — ok berfættir, ok þakka oss æfinliga lífgjöf! Erex svarar: «Þessir eru ójafnir kostir; ok dýrt skulu þér mitt líf áðr kaupa, enn þér fáid þat.» Nú ríðr (Erex) at þeim ok leggrr sínu spjóti fyrir brjóst einum þeira ok 5 hrindr honum dauðum af hestinum. Enn til annars hōggr hann sinni hægri hendi ok sneid hjálminn, svá at heilinn lá á jörðinni. Enn hinn þriði snéri undan við fall sinna félaga, ok fær skjótan dauða, því at Erex hōggr á hans bak, svá at hann tók sundr í miðju. Í 10 því kómu at honum fjórir, ok riðu allir senn at Erex; ok var hōfðingi þeira verri einn viðreignar enn hinir allir. Fær Erex nú mörg sár ok stór, ok svá rifna upp hin fornu sár. Enn svá lýkr, at Erex fellir þá alla; enda er hann þá mjök yfirkominn af sárum ok mæði. 15 Ok þó ríðr hann skjóttliga þangat, er hinir bundnu váru, ok leysir þá; spyr þá síðan at nafni. Enn sá segir, er fyrir þeim var: «Ek heiti Juben hertogi af Freiheimi; enn þessir eru þrir mínir bræðr, Perant ok Jodim ok Malides hertogar af Manaheimi; eru þessar várar unn- 20 ustur. Enn vēr fréttum til þessara illvirkja ok hugðum at freista með várri frægð, enn viljum þér nú gjarna þjóna.» Erex mæltir: «Þér, góðir herrar!» segir hann,

¹ ef — hafa] •vilier þu• l. h. a, saknas i b. ² ok berf.] ok þó b. b. ⁴⁻⁵ Nú — þeim] Nú ríða þeir at honum b. ⁵ leggrr] l. Erix með b. ⁵ fyrir brjóst einum] í gegnum einn b. ⁷ ok sneid hjálminn] með sverði um þvert andlitit ok í sundr hausinn b. ⁸ lá á jörðinni] fell á jörð b. ¹¹ honum] hinir b. ¹³ allir] þrir b. ¹² ok svá rifna] svá ok ýfaz b. ¹⁴ hin fornu] hans hin gömlu b. ¹⁴ lýkr] bardaga þeira í millum *tillægger* b. ¹⁸ Juben] Júbín b. ¹⁸ Freiheimi] Forkheimi b. ¹⁹ Jodim] Joachim b. ²⁰ Malides] Malcheus b. ²⁰ þessar] þetta b. ²² freista] frelsa b. ²² frægð] þessa vegu *tillægger* b. ²² viljum — gjarna] viljum nú fyrir lífgjöf ok frelsi þér allir b. ²³ þjóna] ok várir riddarar *tillægger* b.

•farið í guðs friði fyrir góð boð! enn yðra þjónustu vil ek ekki hafa. Enn ef þér vilið mēr nökkut (til sæmðar) góra, þá fari þér skjótt ok segið Artus konungi, at Erex Ilax son hefir yðr frelst! Enn þeira foringi
 5 játar því gjarna ok biðr hann af baki at stíga ok binda sár sín ok hvílaz þar hjá þeim um stund; enn hann vill þat eigi ok snýr á skóginn með Evida; þeir vilja þá fylgja honum, enn hann fyrirbyðr þeim þat; ok snúa þeir aptr í kastalann ok binda sár sín ok dveljaz þar
 10 nökkurar nætr ok ríða þaðan á Artus fund.

Kap. XI.

Þat er at segja frá Erex ok hans frú, (at) þau ríða fram á skóginn á græna völlu; þá sækir hann svá fast blóðrás, at hann fellr af sínum hesti. Enn þat óvit var
 15 svá lengi, at Evida ætlar hann dauðan ok aumkar sik alla vega ok grætr sárliga ok leggz á líkamann ofan ok mælti þessum orðum: •Vesul em ek orðin af dauða bónda míns, ok þess annars, at með minni tungu kom ek honum á þessa ferð, er ek þagða eigi yfir rangligu
 20 ámæli vándra manna. Eða hversu iná ek lifa við harm eptir þvílíkan bónda? Því mun ek fá mēr skjótan dauða með haus sverði. Hón bregðr þá sverðinu með hörmuligum gráti, svá at langt mátti heyra, ok vildi reisa þat á hjöltin; enn þat var svá þungt, at hón gat varla af

²⁻³ nökkut til sæmðar] nökkurn heiðr b. ³ Artus] Arto b. ⁴ yðr] sá b, þik a. ⁴ frelst] frelsta b. ⁶ þar] sá b, því a. ⁸ enn] sá b, saknas i a. ⁹ í kastalann] til skálans b. ¹⁰ Artus] konungs tillægger b. ¹³ fram á skóginn] af skóginum fram b. ¹⁴ fellr] f. í óvit b. ¹⁵ lengi] langt b. ¹⁷ Vesul] V. kona b. ¹⁷ orðin af dauða] nú b. ²⁰ manna] við hann tillægger b. ²⁰ við harm] saknas i b. ²⁴ gat] því tillægger b.

jörðu lýpt; ok jafnan er hön skeindi fingrna, þá kipti hön at sèr hendinni; ok þá ætlar hön at fallaz á eggjarnar.

Ok er hön var at þessu starfi, kom at henni riðandi með mikinn flokk manna einn jarl, er Placidus 5 hèt, ok firrir hana þessum váða, ok tölðu þat óráð, at hön týndi bæði lífi ok sálu, ok missa þar fyrir himnaríki. Jarlinn segir, at hennar fegrð ok kurteisi megi skjótt fá henni fremra bónda; enn hön fyrirlítr öll hans ráð. Jarlinn býðr sínum mönnum at til búa barar í 10 skóginum. Ok er þat var gört, er líkit heim borit til hallar ok virðuliga um búit.

Jarlinn setr Evida í knè sèr ok er fúss við hana at tala ok býðr henni sik at eiga ok alt sitt ríki; enn þó veit hann eigi hennar nafn. Enn hön neitar þessum 15 kosti þverliga. Jarlinn þykkiz eldi ausinn, er hann skal eigi þegar við hana eiga samræði, ok biðr nú sinn hirðprest þusa þau saman. Enn hann segir: «Þat eru guðs lög eigi, nema hön gefi leyfi til.» Enn þat fèkkz eigi af henni. Jarlinn birtir nú eigi at síðr mikla ást til 20 hennar, ok lætr eigi at síðr bjóða mönnum til veizlu. Ok eru borð upp tekin ok skipuð höllin af hirð jarls ok borgarmönnum. Hann lætr fram fyrir Evidam gull

¹ skeindi] *sá eller skemdi a; skemdi b.* ¹ fingrna] *fingr sína á sverðinu b.* ² hendinni] *höndunum b.* ² ok þá] *nú b.* ² fallaz] *láta f. b.* ⁵ jarl] *ríkr tillægger b.* ⁶ tölðu] *ætlaði nú b.* ⁸ Jarlinn] *Nú huggar j. hana ok b.* ¹⁰ ráð] *orð b.* ¹⁰ til] *saknas i b.* ¹¹⁻¹² til hallar] *ok í höll jarls b.* ¹³ knè] *hásæti. hjá b.* ¹⁴ alt sitt ríki] *öllu sínu ríki at stýra, sem hön vill b.* ¹⁶ kosti] *öllum kostum b.* ¹⁷ samræði] *jafnræði a, samlag b.* ¹⁷⁻¹⁸ sinn hirðprest] *sá b (jfr. Chrest. 4726), sína hirð fyrst a.* ¹⁸ hann] *sá b, hirðin a.* ¹⁸⁻¹⁹ eru — eigi] *eigi vera mjök gott ráð b.* ¹⁹ gefi — til] *játi því b.* ²⁰ birtir] *gissning; brúkar a, blindar b.* ²⁰ mikla ást] *miklar árásir b.* ²³ fram] *bera b.*

ok görsemar ok alls konar dýrgripi, ok blíðkar hana, sem hann má, alla vega. Enn hón kastar öllu ok neitar ok segir hann aldri skulu verða sinn bónda. Jarlinn reiddiz nú ok slær hana þústr ok biðr hana eta með
 5 sínum bónda. Hón grætr sárliga; enn hirðinni líkar illa tiltæki jarlsins, ok verðr af þessu mikit hark í höllinni.

Ok þessu næst tekr Erex at vitkaz ok lítr brátt Evidam ok skilr brátt, hvat fram ferr; líkar nú illa ok
 10 hleypr af börunum ok bregðr sverði ok höggr til jarlsins í höfuðit, svá at heilinn lá á jörðunni. Af þessu vérki kemr svá mikill ótti yfir hirðina alla, at hverr hleypr út af höllinni, sem mest má, svá mælandi: «Skundum undan, sem mest megum vèr! Því at fjandinn
 15 er í líkinu ok hefir drepit jarlinn.» Görðu nú svá allir ok fálu sik, hverr sem einn.

Enn Erex ok hans frú búaz af höllinni, sína hesta í garðinum skjótt finnandi, stíga á bak ok ríða í brott af borginni; ríða skyndiliga allan þann dag ok nóttina
 20 með, þar til er þau taka sèr náttstað á einum fögrum velli við einn brunn vænan. Ok bindr Evida um sár Erex, ok sofa síðan til dags; ok taka síðan hesta sína ok ríða til eins kastala, ok dvöldu(z) þar þrjár nætr ok hvíla sik. Þaðan ríða þau langan veg.

25 Ok einn dag sèr Erex, hvar ríðr einn riddari, ok kennir, at þar er þá kominn Kæi, ræðismaðr Artus kon-

¹⁻² blíðkar — vega] gefr henni ok unnustu-atvik á alla vega, sem hann orkar *b.* ⁵ sínum] nýjum *b.* ⁶⁻⁷ í höllinni] ok háreysti um höllina *b.* ⁹ skilr brátt] þar með skilr hann *b.* ⁹ líkar nú illa] ok líkar honum þetta alt stórilla *b.* ¹¹ jörðunni] hallargólfinu *b.* ¹² hverr] hv. maðr *b.* ¹⁷ búaz af h.] á brott af h. snúandi *b.* ¹⁸ skjótt finnandi] finna standandi *b.* ¹⁸ ríða] *sá b, saknas i a.* ²¹ velli] *sá b, völlum a.* ²³ ok ríða] *sá b, ríða síðan a.* ²⁶ þar — kominn] *sá b, saknas i a.*

ungs. Enn hann kennir eigi Erex, ok þar þegar er þeir finnaz, býðr hann Erex burtreið. Enn þótt hann væri mjök sárr, þá vill hann þó eigi neita. Ok í hinni fyrstu atreið fellir hann Kæa ræðismann af baki ok tekr hest hans ok hefir með sér. Ok þá kennir hann Erex at 5
vápnaþúnaði, ok biðr Erex gefa sér hest sinn; ok fèkkz eigi þat fyrr, enn hann sagði, at Valven ætti þann hest; ok skilðuz með því at sinni.

Kap. XII.

Nú er at segja frá Erex ok hans frú, at þau ríða 10 leið sína ok taka sér náttstað í einu rjððri. Hann ómætti þá fast, ok talar þá til Evida þessum orðum: «Í mörgum þrautum höfum við um hríð verit, ok hefir guð ór öllum vel leyst; enn nú hefi ek reynt af þer sanna ást, dygð ok trúfesti. Er nú ok meiri ván, er 15 skjótr verði skilnaðr okkarr, því at fast angra mik stór sár ok langt matleysi.» Ok þessu næst fellr hann í óvit.

Evida grætr nú sárliga. Ok í þessu bili kemr at ríðandi Guimar konungr með marga riddara, ok kennir skjótt Erex ok Evidam, ok huggar hana skjótt, enn lætr 20 Erex í hægjan vagn ok flytr hann heim í sína borg — því at hón var skamt þaðan, — ok fær honum til lækn-ingar systur sína, er Godilna hét; því at hón gat allt heilt grætt. Ok hressiz hann skjótt ok er þar í góðum fagnaði. 25

¹ þar] af þessu hinu sama b. ² burtreið] b. við sik b. ³ þó] nú því b. ⁴ Kæa] Kæe b. ⁵ at] af b. ⁶ hest sinn] aptr hestinn b. ⁶⁻⁷ fèkkz — þat] fær þat eigi b. ⁷ ætti — hest] þ. h. æ. a, ætti hann b. ¹⁴ guð] g. okkr b. ¹⁴ af þer] þína b. ¹⁵⁻¹⁶ meiri — okkarr] mín ván ok (sá) skjótr dauði muni skilja okkra samvistu b. ¹⁹ Guimar] Gunner b. ²⁰ lætr] l. leggja b. ²² fær honum] færir hann b. ²³ sína] sinni b. ²³ Godilna] Godilina b. ²⁴ grætt] gört b.

Ok er hann er heill orðinn sinna sára, biðr hann konung orlofs ok fær þat með því, at hann sjálfr vill fylgja honum; ok þat þiggr Erex. Guimar konungr gefr Erex þrjá tigu riddara alvápnaðra til fylgðar ok gott
 5 ess, komit af Lombardi ok keypt fyrir tuttugu merkr gulls. Ok hann gaf Evida góðan gangara með gyldum söðli -- ok víða settan gimsteinum, enn beisl ok ístöð með gulli gör með svá mik(l)um hagleik, at á söðulbog-
 anum váru skrifuð öll stórmerki Trojumanna, enn söðul-
 10 klæðin af hvítum purpura, víða gullsett. Þetta smíði var með svá miklum hagleik, at hinn fljótasti ok hinn bezti höfuðsmíðr í öllu Bretlandi gat þat eigi fullgört á sjau árum. Þar með fylgði kvennmaunsbúningr eigi minna verðr enn sex tiga marka gulls. Riðu síðan út af borg-
 15 inni öll samt með mikilli gleði til einnar ágætrar borgar margra dagleiða þaðan. Þar ræð fyrir Estuen konungr. Sú borg var sterkliga byggð; hón hét Bardiga. Nú vill Guimar konungr ekki þar koma; enn Erex spyr, hvat því veldr; enn hann segir: «Í þessari borg er sá staðr,
 20 er heitir Hirðar-fagnaðr, ok hann hefir mörgum góðum riddara orðit ófagnaðr; því at margr hefir forvitnaz, hvat þar byggði í, ok hefir engi aptr komit innan hinna næstu sjau ára, sá er farit hefir, þó at allröskr riddari

² orlofs] til brottferðar *tillægger* b. ³ Guimar] Gunnvers b. ⁵ Lombardi] Lúngbardi b. ⁷ beisl] ok brjóstgjörð *tillægger* b. ⁸ miklum] rikuligum b. ⁹ stórmerki] stórvirki b. ⁹⁻¹⁰ söðulklæðin] söðulklæðit var b. ¹⁰ gullsett] gullskoti b. ¹⁰⁻¹¹ þetta — var] *sá b, saknas i a.* ¹² bezti] mesti b. ¹³ kvennmannsbúningr] ágætr kvennmannsbúnaðr b. ¹⁴ gulls] •huart• *tillægger* b. ¹⁴⁻¹⁵ borginni] staðnum •huart• (*understruket*) b. ¹⁶ margra dagleiða] margar dagleiðir b. ¹⁶ Estuen] Eysteinn (•Eysteirn•) b. ¹⁸ Guimar] Gunnars b. ²⁰ Hirðar-f.] *sá b (jfr. Chrest. 5419), Harðr-f. a.* ²¹ riddara orðit] dreng verit b. ²¹ forvitnaz, hvat] eptirleitit hvaða fólk b. ²² byggði í] byggi b. ²²⁻²³ innan — ára] *sá b, (jfr. Chrest. 5389), saknas i a.* ²³ farit] prófat b. ²³ allröskr — hafi] allröskvir riddarar hafi verit b.

verit hafi. Enn þetta er eitt pláz af borginni ok sterk-
liga múrat. Ek óttumz, at þú vilir þar koma, ef við
ríðum í borgina.» Erex segir: «Svá frægt er þetta nafn,
at ek verð fyrir víst þar at koma í borgina; eða „hvat
veit sá, er enskis freistar“?»

5

Kap. XIII.

Nú ríða þeir í borgina ok konungsgarðinn; ok er
þeim þar vel fagnat, ok sjálfr Essuen konungr gengr í
móti þeim ok leiðir þá til sinnar hallar ok görir þeim
ágæta veizlu. Nú spyr Erex, hvar sá staðr er, er Hirðar- 10
fagnaðr heitir, ok segir þat sitt örendi þangat at reyna
sik þar, ef nökkut mætti til frægðar verða; ok biðr hann
orlofs, ok þykkir sèr ósæmð í, ef synjat er. Konungr
svarar svá: «Ek vil yðr því eigi leynd,» segir hann, «at
þessi beiðsla hefir mörgum manni at skaða orðit, svá at 15
á þessum sjau árum hafa allir lífit mist; ok þar vil ek
gefa yðr til hálfitt mitt ríki, at þer komið aldri í þann
stað. Enn ef yðra ferð hepta hvárki gjafar nè ummæli,
þá görið, sem yðr líkar!» Erex þakkar konunginum sitt
boð enn segiz at vísu vita vilja, hvat byggir þann stað. 20

¹ pláz -- ok] musteri *b.* ² múrat] er svá heitir *tillægger b.* ³ borgina] nú hept þik af þeiri ætlan *tillægger b.* ⁴ Svá — nafn] Svá er sagt af nafni þessa staðar *b.* ⁵ eða — freistar] ekki veit sá, er enskis fréttir *b.* ⁶ þeir] þau *b.* ⁷ Essuen] ss-
är *skrifvet þá ovanligt sätt (-ff-?) a,* Ossvon (-ff-?) *b.* ⁸ leiðir
þá] með mikilli prakt. *tillægger b.* ⁹ staðr er] st. sè í borginni
b. ¹⁰ Hirðar-] Harðr *a,* Herdis *b.* ¹¹ þat] þat vera *b.* ¹² frægðar]
frama *b.* ¹³ orlofs, ok þykkir] o. at, enn telr *b.* ¹⁴ synjat]
afsynjat *b.* ¹⁵ manni] góðum dreng *b.* ¹⁶ hepta hvárki]
megu hvárki hepta *b.* ¹⁷ gjafar] gj. minar *b.* ¹⁸ ummæli] *sá*
eller möjligen vinmæli *a,* vinátta *b.* ¹⁹ segiz -- vilja] *sá b,*
segir at vísu skuli hann *a.* ²⁰ hvat] hverr *b.*

Nú hryggviz konungrinn ok mest Evida, ok gefz upp gleðin; ok fara menn til náða.

Enn um morgininn þegar vápnaz Erex ok hleypr á sinn hest; enn konungrinn ok öll hirðin fylgja honum
5 til þess staðar, er hann forvitnaði um, ok skiljaz þar við hann með mikilli áhyggju, ok báðu guð honum miskunnar.

Um þenna stað var einn múrr ok eitt port með sterkri járnhurð, ok var hón eigi læst, því at hana
10 geymði einn dvergr, ok lét upp fyrir þeim, er inn vildu. Útan á múrnum váru margar stengr ok þar á manna-höfuð, með þeim smyrslum, at aldri máttu fúna; þar máttu margir líta sinn ástvin. Nú ríðr Erex inn um þetta port ok hans frú. Þar var fagr völlr; þar lá margr
15 skjöldr brotinn, mörg brynja slitin. Þau riðu at einum grasgarði mjök fríðum; í honum stóð eitt tjald alt gullskotit með eximo; í því var ein sæng af brendu silfri gör með ágætum búnaði; í henni sat ein kona svá fögr, at Erex þóttiz öngva fegri sèt hafa útan Evidam. Þau
20 nema staðar við þessa sýn. Í þessu kemr at þeim ríðandi einn riddari sterkligr ok alvápnadr, á einu essi, ok hefr svá sína ræðu til Erex með illyrðum, svá segjandi: «Hverr ertu, hinn heimski ok hinn djarfi! er á brott ætlar at stela minni eigu ok unnustu? Margr hefir

¹ hryggviz konungrinn] hryggjaz þeir b. ¹ mest] þó mest b. ² til náða] at sofa b. ⁶ áhyggju] hrygð b. ⁸ einn múrr] hár steinmúrr b. ⁹ hón] þat apr ok þó b. ⁹ hana] þessa b. ¹⁰ inn] *sá b*, «menn» a. ¹¹ á] af b. ¹¹ stengr] hávar st. umhverfis b. ¹² smyrslum] smurð *tillagger b*. ¹³ máttu — líta] mátti hverr kenna, sem vildi b. ¹³ ástvin] «astmann» b. ¹⁵ slitin] ok hjálmr klofinn *tillagger b*. ¹⁶ tjald] landtjald b. ¹⁷ eximo] e- *otydligt a*, eximi b. ¹⁷ silfri] *sá b* (*ifr. Chrest. 5832*), gulli a. ¹⁸ með — búnaði] *sá b* (*ifr. Chrest. 5833*), saknas í a. ²⁰ þessu] því bili b. ²¹ riddari] mikill maðr ok b. ²¹ einu essi] góðum hesti b. ²³ ertu] er þessi b. ²⁴ eigu] eign b.

hingat sótt dauða ok ilt örendi, ok svá skalt þú. Erex segir: «Hvat skulu slík stóryrði? Því at karlmenn skulu með vápnum vegaz enn ekki með illyrðum. Ok ef þik fýsir ilt at leika, þá skaltu slíkt í móti hafa.»

Nú tekz þar hinn harðasta atreið, ok brýtr hvárr 5 sína burtstöng á öðrum, enn hvárrgi gèkk ór söðli fyrir öðrum. Síðan hlaupa þeir af sínum hestum ok berjaz með sínum sverðum; ok gefr hvárr öðrum stór slög, ok báðir eru þeir svá móðir ok sárir, at varla orka þeir at standa uppi. Enn svá lýkr með þeim, at sá fell, er 10 fangit bauð, ok biðr griða, ok fær þat.

Erex spyr hann at nafni, enn hann segir: «Malbanaring er mitt nafn. Ek var lengi með hinum frægja llax konungi. Enn þessa jungfrú nam ek á brott frá föður sínum, þó með hennar vilja; trúlofaði ek henni 15 hina fyrstu bæn at veita, enn hún bað mik í þenna stað at fara ok hær vera ok aldri við hana skilja fyrr, enn ek yrða sigraðr af einum riddara; enn hún ætlaði þat aldri verða mundu. Enn hennar faðir er Tracon jarl af Arnsborg, ríkr. ok mikill kappi. Ok því görði hún 20 svá, at henni þótti ósæmð í, at menn vissi, at hún ætti einn riddara, enn óttaðiz, at hennar faðir mundi mik með miklu fjölmenni vinna, ef hann vissi, hvar ek væra. Nú görið svá vel ok segið mæð yðvart nafn! at ek mega vita, hverr mik hefir sigrat.» Erex segir nú sitt nafn 25

¹ skalt þú] *sá b*, skaltu *a*. ² slík] *gilda þín b*. ³ karlmenn] *sá b*, «karmenn» *a*. ⁴ illyrðum] *orðum b*. ⁵ skaltu] *muntu hær b*. ⁶ hafa] *taka eða verra b*. ⁷ gefr] *greiðir b*. ⁸ slög] *högg b*. ⁹ fær þat] *þiggr b*. ¹⁰⁻¹³ Malbanaring] *Malbanaring b (äfven 40¹, 40²)*. ¹⁴ jungfrú] *frú, er hær sitr b*. ¹⁵ vilja — ek] *góðum vilja, trúlofandi b*. ¹⁶ hina fyrstu] *fyrstu b, fyrst a*. ¹⁷ hana] *sá b*, mik *a*. ¹⁸ Tracon] *Trákon b*. ¹⁹ Arnsborg] *Anaborg b*. ²⁰ riddara] *konung b*. ²¹ görið — mæð] *seg mæð fyrir lítillæti b*.

ok síns föður; ok görla kennir hann Malbanaring. Verðr þar mikill fagnaðarfundr, því at Evida kennir hær sína frændkonu, er Elena hær; váru þær bræðra dætr. Ríða síðan öll saman á brott þaðan í konungsgarðinn. Ok
 5 verðr þar af þeira tilkómu mikil gleði, fyrst konunginum ok síðan öllum út í frá. Lofa allir Erex fyrir sína hreysti ok riddaraskap.

Kap. XIV.

Essuen konungr leiðir þá virðuliga af garði, ok
 10 þakkar Erex honum gott yfirlæti. Ok eptir tíu daga liðna koma þau til kastalans Kardigan. Þar var Artus konungr ok hans dróttning. Konungrinn sjálf gengr í móti honum fagnandi með mikilli blíðu, svá ok Guimari konungi ok öllu þeira föruneysi, leiðandi þá til hallar,
 15 skipandi hit næsta sèr í háseti, — enn Evidam hjá dróttningu ok hina fríðu Elenam, hennar frændkonu, — spyrjandi Erex tíðenda af sérhverjum hans ferðum, þótt hann vissi mörg hans afreksverk áðr. Enn Erex sagði honum greiniliga alt, hvat yfir hann hafði gengit. Konungi
 20 þótti mikit um hans hreysti; ok lofar öll hirðin hans hraustleika.

Þá gengr fram fyrir konunginn Malbanaring ok fellr

³ er — hét] Elenam b. ⁵ tilkómu] þarkómu b. ⁹ Essuen] otydligt (ífr. 37⁸) a, Ession b. ¹⁰ Erex] sá (•Erix•) b, saknas i a. ¹¹ kastalans Kardigan] Náisborgar (el. R-?) b (ífr. Chrest. 6366). ¹¹ var] var fyrir b. ¹² Konungrinn sjálf] ok var nú mikil gleði, því at konungr b. ¹³ honum — Guimari] þeim með alla sína hirð ok fagnar vel Gunnvers b. ¹⁴ leiðandi þá] sá b, saknas i a. ¹⁵ hit — háseti] sá b, sèr hit næsta a. ¹⁵⁻¹⁶ hjá. — frændkonu] sá b, ok hennar frændkonu Elinam a. ¹⁹ greiniliga alt] alt gr. með blíðu b. ¹⁹ gengit] liðit b. ²¹ hraustleika] frægð b. ²² fyrir — Malb.] konungr Mab. riddari b.

til fóta konunginum, segjandi honum sína æfisögu, gefandi sik allan á hans vald, biðjandi sér miskunnar, ok fær þat fyrir bænarstað Erex. Göriz hann nú konungs maðr ok fær skjótt mikit metorð fyrir sína hreysti; því at hann prófaðiz, sem var, hinn beztu riddari í öllum 5 mannaunum.

Artus konungr talar þá til Erex: «Þèr, herra Erex!» segir hann, «hafð reynt yðr í mörgum mannaunum, ok hefir guð ór öllum vel leyst. Nú er þat mitt ráð, at þèr lættið þessari ónád ok takið nú hvíld ok frelsi; því 10 at ek kann at segja yðr, at llax konungr, faðir yðvarr, er andaðr, ok stendr hans ríki geymslulaust undir margskonar háska ok ófriði. Vil ek, at þèr ríðið fyrst heim ok frelsið yðvart ríki ok hafð þar til várn styrk, enn komið til mín at jólum með erkibiskup yðvars ríkis ok 15 öðrum höfðingjum ok takið hær vígslur.» Erex þakkar honum vel sín heilræði ok frábæran venskap, er hann hafði honum sýnt, ok játar svá at göra, sem hann beiddi. Ok eptir liðinn tíma tekr hann orlof af konungi ok dróttningu. Reið hann heim í ríki sitt, friðandi þat ok 20 frelsandi, enn at jólum öllum höfðingjum síns lands til sín stefnandi, síðan sína ferð til Artus konungs byrjandi, jóladaginu hinn fyrsta eptir konungs boði með miklu

² vald] ok ráð ok náð *tillægger b.* ⁷ þá] svá *b.* ⁹ ór — leyst] frelst yðr ór öllum háska *b.* ¹⁰ lættið] af *tillægger b.* ¹⁰ nú] við *b.* ¹¹ yðvarr] *tvá gångr skrifvet* («yðar») *a.* ¹⁴ þar til] yðvar *tillægger a.* ¹⁴ styrk] sem yðr þarfnar *tillægger b.* ¹⁵ komið] k. apr *b.* ¹⁶ vígslur] þá konungsvígslu *b.* ¹⁸ beiddi] bauð *b.* ¹⁹ eptir — orlof] at teknu orlofi *b.* ²¹ frelsandi] síðan höfðingja þar yfir setjandi *b.* ²¹ enn — lands] ok eptir litinn tíma öllu stórmenni síns ríkis *b.* ²² stefnandi] bjóðandi *b.* ²³ jólad. h fyrsta] á jóla-aptan *b.*

fjölmenni þar komandi, þar miklum fagnaði af konungi ok dróttningu mætandi.

Var síðan þar öllum fyrir búin ágæt veizla. Váru þar fyrir konungar ok hertogar, jarlar ok barónar, greifar
 5 ok riddarar með mörgum þúsundum liðsfjölda. Ok leið svá hinn fyrsti jóladagr með mikinn þris ok þessa heims gleði. Annan dag jóla var Erex til konungs vígðr af sjau erkibiskupum ok þrettán lýðbiskupum, er studdu þessa vígslu; svá ok var vígð Evida. Artus kónungr
 10 gaf Erex kórónu af gulli görva í vígslunni, dýrligum gimsteinum setta, setjandi hana á hans höfuð; hón var eigi minna verði keypt í Africa enn þrimr tígum marka gulls. Enn Evida gaf hann dýrliga skikkju; þar váru á skr(i)faðar allar höfuðlistir; hón var öll skínandi ok
 15 svá dýr, at engi kaupmaðr kunni hana at meta; hón var ofín níu rastir í jörð niðr af fjórum álfkonum í jarðhúsi, þar er aldri kom dagsljós.

Ok at lyktuðum tíðum váru þau heim leidd til hallar með sæmð. Ok síðan var til borðs gengit ok
 20 skipat höfðingjum í háseti í tólf hallir, — ok engi af þeim minna háttar enn konungar ok erkibiskupar, hertogar ok lýðbiskupar, barónar ok greifar; enn riddaraliði ok öðru fólki váru skipuð önnur herbergi ok um grasgarða, er í váru skipaðir borginni; ok þó varð at reisa
 25 tjöld því fólki, er eigi tók borgin við, ok váru þat margar þúsundir. Ok þar af má marka, hversu mart fólk

¹ þar miklum] mæta þar m. b. ¹⁻² af — veizla] í blíðu konungs ok dróttningar ok fyrirbúnaði dýrðligrar veizlu b. ⁴⁻⁵ greifar ok riddarar] saknas í b. ⁵ liðsfjölda] riddaraliðs b. ⁶ jóladagr] jóla-aptann b. ⁶ mikinn — heims] mikilli b. ⁷ Annan — jóla] Enn jóladaginn b. ⁸ lýðb.] lýðb. b (*äfv. rad. 22*). ⁹ er] þinir b. ⁹ svá — Evida] er einn af þeim fullgörði ok þeim Ovida dróttningu b. ¹¹ var] varð b. ¹⁴ allar] allar sjau b. ¹⁶ níu rastir] sá b, .iiij. a. ¹⁸ tíðum] sá b, .domum. a. ²²⁻²⁶ riddaraliði — þúsundir] riddaralið ok annat fólk var í öðrum herbergjum ok grasgörðum b.

þar var saman komit, at þar væru sex þúsundir þjón-
ustumanna. Var nú alt til skemtanar haft, þat er menn
mátti gleðja; ok stóð sú veizla yfir mánuð. Síðan væru
höfðingjar út leystir með dýrðligum gjöfum, ok þakka 5
allir Artus konungi ok dróttningu ok hinum unga Erex
ok frú Evida dýrðliga veizlu, ok ríða heim til sinna ríkja.

Erex konungr ok Evida dróttning skilja við Artus
konung ok hans dróttning með miklum vinskáp, ok
hélz hann, meðan þau lifðu. Síðan riðu þau heim í sitt
ríki, ok stýrðu því með sæmð ok heiðri ok fullum friði. 10
Þau gátu tvá sonu, hét annarr eptir föður Evidæ, enn
annarr Ilax eptir föður Erex; urðu þeir báðir konungar
ok afburðarmenn ok líkir föður sínum at hreysti ok
riddaraskap ok tóku ríki eptir föður sinn.

Lýkr hér þessari sögu af hinum ágæta Erex kon- 15
ungi ok hans frú, hinni vænu Evida.

¹ at þar] *sá b*, ok at þar *a*. ² sex þúsundir] þrjú hundruð
b. ³ menn] mannan *b*. ⁴ yfir] fullan *b*. ⁵ út leystir] á brott
leiddir *b*. ⁶⁻⁸ ok dróttningu — ríkja] *sá b*, fyrir «velgiort» svá
ok (*ólásligt genom en plump*) dróttningu *a*. ¹⁰ gátu]
áttu *b*. ¹¹ eptir — Evidæ] Óðus *b*. ¹² afburðarmenn] *sá b*, áburð-
armenn *a*. ¹³ ok l. — sinum] *saknas i b*. ¹⁴ ríki] ríkit *b*.
¹⁵⁻¹⁶ Lýkr — Evida] ok nú lyktar hér at segja frá Erix ok
hans frú Ovide *b*.

N a m n.

Parentes utmärker, att namnet är upptaget i not.

- Algeyr 15.
(Andigami 16).
Arasade (Masade) 16.
Aretus (Areta) 15.
Artus 1, 2, 4—6, 10, 12, 14,
16, 17, 28—30, 32, 34,
40—43.
Askantan (Ascamin) 16.
(Babuel) *se* Kalviel.
Baldvin 15.
(Balivel) *se* Kalviel.
Barit (Brattur) 15.
Berald 16.
Bolvin (Bolún) 23.
(Brattur) *se* Barit.
(Casain) *se* Ralaun.
(Clemes) *se* Klerus.
Elena (Elina) 40.
(Erbilis) *se* Hercules.
Erex (Erix) 1—14, 17—32,
34—43.
Essnen, Estnen (Ession, Eyst-
einn, Ossvon) 36, 37, 40.
Evida, Eveda (Ovide, Ovida)
8, 17, 20—23, 25, 26, 29,
32—36, 38, 40, 42, 43.
Favida (Pavida) 28.
Flavent 16.
Galadin (Gasadin) 16.
(Garse 16).
Godilna (Godilina) 35.
(Gorgónus 16).
Gorgum 16.
Gorgunr (Gorgun) 16.
Guimar (Gunnerus, Gunnver,
-rs, Gunner, -ars) 25, 35,
36, 40.
Herculus (Erbilis) 15.
Ilax (Isax) 1, 6, 15, 25, 32,
39, 41.
Ilax, son Erex 43.
(Javida?) *se* Favida.
(Jentanern 16).
Jodim (Joachim) 31.
Jotun (Otún) 16.
Juben (Júbín) 31.
Kalviel, Kalvil (Babuel, Balivel)
28.
Klerus (Clemes) 16.
Krafst 16.
Kæi (Kói) 10, 34, 35.
Langalíf 16.
Malbanaring (Mabanaring) 39,
40.
Malides (Malcheus) 31.
Malpirant (Málpriant) 7—10.
Márginus 15.
(Masade) *se* Arasade.
Melan 7.
Milon 21, 23.
(Ódus 43).
(Ósester 15).

(Otún) *se* Jotún.
 Parsius (Sartinus) 15.
 (Pavida) *se* Favida.
 Perant 31.
 Placidus 33.
 Plato 29, 30.
 Ralaun (Casain) 16.
 Rinald (Revellus) 15.
 Rinald (Rivald) 16.
 Rorian (Roddan) 16.

(Sartinus) *se* Parsius.
 Skati 15.
 Slention 16.
 (Stanes 16).
 (Stenes 16).
 Tracon (Trákon) 39.
 Ubbi 28.
 Valven (Valvín) 2, 10, 11, 17,
 29, 35.
 Variens 15.

Africa 42.

Andigonie 15.
 Arnsborg (Anaborg) 39.
 Balsant (Baslant) 12.
 Bardiga 36.
 Bretland 36.
 Buderisborg (Brandeya) 28.
 Cantuaria (Camana) 17.
 (Cardigaan) *se* Kardigan.
 (Carviliaborg) *se* Karinlisborg.
 (Flandrisborg 16).
 Floresborg 16.
 Florisborg 16.
 Flæmingjaland 16
 Folkborg (Folkberg) 28.
 Freiheimr (Forkheimr) 31.
 Germaina 15.
 Hervida (Herford) 19.
 Hirdar-fagnaðr (Harðr-, Herdis-
 fagnaðr) 36, 37.

Kardigan, -am (Kardian, Card-
 igaan) 1, 10, 40.
 Karinlisborg (Carviliaborg) 28.
 Linkólne (Linkolm) 14.
 Lombardi (Lúngbardi) 36.
 Manaheimr 31.
 (Margdeiborg) *se* Vigdæiborg.
 (Náisborg 40).
 Pulchra (Pulcra) 21.
 (Rabín) *se* Roson.
 (Rarinlisborg?) *se* Karinlisborg.
 Roson (Rabín) 11.
 Rumil (Rimul) 15.
 Salicus (Sasia) 15.
 Spanialand 3.
 Starlzborg (Strjálsborg) 15.
 Trojumenn 36.
 Vigdæiborg (Margdeiborg) 29.
 Visio (Vera) 16.

1.

I.

